

Pártértekezlet

Az új pártbizottság titkára Szarvas László

Egyetemünk kommunistái, készülődve a XIII. kongresszusra, pártértekezletet tartottak február 9-én.

Selmeci Lajos pb-titkár megszövegezte a küldötteket, a meghívottakat és a vendégeket. Majd javaslatot tett az elnökségre és a munkabizottságok tagjaira, amelyeket a pártértekezlet elfogadott. Az elnökségben helyet foglaltak a felsőbb párt- és szakszervezeti szervek hivatalos küldöttei: Hoós János, az MSZMP KB tagja, az Országos Terhivatal államtitkára, Farkas György, az MSZMP Budapesti Oktatási Központ igazgatója, a budapesti pártbizottság tagja, Gál László, az MSZMP IX. kerületi Bizottságának első titkára, Sárdi Lajos, a pedagógus-szakszervezet központi vezetőségének titkára. Helyet foglalt az elnökségben Poller Imre tanszékvezető egyetemi docens, a pb tagja, aki a pártértekezlet elnöki tisztét látta el, Szuhay Miklós egyetemi tanár, megbízott rektor, pb-tag, Selmeci Lajos pb-titkár, Ferencz Gábor KISZ-bizottsági titkár, Szigeti Endre szb-titkár és Marton Imre egyetemi tanár, az IX. kerületi pb tagja.

Selmeci Lajos ünnepi megnyitójában emlékeztetett a közelgő felszabadulási évfordulóra, arra a napra, amelyen 40 évvel ezelőtt megváltozott népünk sorsa. Az ország fel-

szabadulásával, élve a soha nem látott lehetőségekkel, a munkásosztály létrehozta a proletárhatalmat és a szocialista nemzetgazdaságot, amely sikeresen oldotta meg feladatát és megbecsülést szerzett a világ minden részén. Szocialista rendszerünket napjainkban sokat bíráljuk, kritizáljuk azokért a nehézségekért, amelyeknek belső és külső okai vannak. Eppen ezért, akik napjainkban felelősséggel vállalják a nép vezetését, azoknak fel kell vállalni a nehézségek leküzdésének feladatát is. Ez vezérli majd XIII. pártkongresszusunkat, és ennek szellemében kell munkához látnia egyetemünk kommunistáinak is.

A tanácskozás megkezdése előtt a pártértekezlet elhunyt rektorunk, Csizmadia Ernő emlékének néma felállással adózott.

Az elnök, Poller Imre az ünnepélyesség légköré mellett igazi jó munkabizottságot ajánlott a küldötteknek, amelyen demokratikus és kritikai szellemben számba véve eléjük gondjait, problémáit, világosan fogalmazzuk meg feladatainkat, s ezzel közvetlenül kapcsolódhatunk a politikához. A pártértekezlet előtt álló három feladat közül az első kettőt, a pártbizottság beszámolóját és az irányelveket együttes megvitatásra ajánlotta. A harmadik feladat a pb

tagjainak és a felsőbb pártértekezlet küldötteinek megválasztása volt.

Írásban megkapták a küldöttek a beszámolót, a határozattervezetet és az irányelvek vitájáról készült összegzést.

A pártbizottság beszámolója szóbeli kiegészítést fűzött Selmeci Lajos. A dokumentumokkal kapcsolatban néhány fontosabb momentumra hívta fel a figyelmet, amelyre a vita középpontjába kerülhetnek. Így többek között a párt szerepére az oktató-nevelés tudományos munkájára, az egyetem anyagi-szociális feltételeire, a reform késlekedésére és a mindennapi oktatómunka javításának hiányára, a párttaggá nevelés kérdé- sére, arra, hogy elégedettek lehetünk-e a felvett párttagok számával, a kollégiumok helyzetére, az ott folyó nevelőmunka hatékonyságára, az eszmepolitikai egység hiányára, amely általános társadalmi jelenség, s mellyel szemben jogos a türelmetlenség, és az információáramlás hiányára. Vitára adhat okot a pártéletben növekvő adminisztráció, amely elnyomja a munkát, a pártfegyelmet, a munkától, funkcióitól való húzódozást és a KISZ fejlődésének megítélését.

A szóbeli kiegészítés után Selmeci Lajos köszönetet mondott mindazoknak, akik segít-

ségük voltak a dokumentumok összeállításában.

Ezt követően két kérdés hangzott el, amelyre a pb-titkár válaszolt. Gondí József nem tanulmányi csoportra épülő KISZ-alapszervezetek és KISZ-tagok száma iránt érdeklődött. Válasz: jelen pillanatban hat KISZ-alapszervezet és kb. 150 olyan KISZ-tag van, akik a tanulmányi csoportokon kívül szerveződtek. Nyilas József kérdésében kifogásolta a beszámolóban az megállapítást, hogy az egyetemi kutatómunka a hetvenes években megállt. Véleménye szerint ez nem támasztja alá az MTA kutatóintézetek munkájáról szóló jelentések. Válasz: a beszámoló a párttagság véleményét tükrözi, amit megerősített a pb is a tudományos munkát elemezve. A szervezetszerű kutatás helyzete nem javult. A szoc. vállalat kutatási főirány megszűnésével visszaesés mutatkozott. Ettől függetlenül az anyagban nem állítjuk, hogy az egyetemen nem folyik kutatómunka, csak az a baj, hogy ezt egymástól elszigetelten végzik. Meg kellene teremteni a tudományos kutatómunka szervezett rendszerét.

Az elnök ezt követően megnyitotta a vitát a beszámoló és az irányelvek felett.

(Folytatás a 2. és 3. oldalon.)

Az új pártbizottság

Az új egyetemi pártbizottság titkára Szarvas László (44 éves, a tudományos szocializmus tanszék docense).

A párt-végrehajtóbizottság további tagjai: Ferencz Gábor (25 éves, a KISZ-bizottság titkára), Forgács Csaba (39, az agrár tanszék adjunktusa — tömegszervezeti felelős), Kovács Sándor (53, a szervezés tanszék docense — agit.-prop.) Némethi Gábor (30, ifjúsági felelős), Selmeci Lajos (56, a belkereskedelmi tanszék vezető docense — szervező titkár), Temesi József (35, a Matematika Intézet adjunktusa — pártépítés), Tóth Tamás (43, a külkereskedelmi tanszék vezető docense — oktatáspolitikai), Valcsicsák Imre (40, a filozófia tanszék adjunktusa — agit.-prop.).

A pártbizottság további tagjai: Bedő Gyula (55, a pg tanszék docense), Berend T. Iván (55, a gazdaságtörténet tanszék vezető professzora), Besenyey Lajos (44, a statisztika tanszék docense), Csáki Csaba (45, az agrár tanszék professzora, dékán), Dobák Miklós (30, a szervezés tanszék adjunktusa), Erdei György (58, a pg tanszék professzora), Gyenge Zoltán (62, a világgazdaság tanszék professzora), Huszár Ernőné (46, a könyvtár főigazgató-helyettese), Kántor Csaba (23, III. éves hallgató), Kerekes Sándor (37, a technológia tanszék adjunktusa), Kerékgyártó Györgyné (46, a statisztika tanszék docense), Kiss Antal (56, a gazdasági igazgatóság műszaki csoportvezetője), Kollarik Amália (57, a gazdaságföldrajz professzora, dékán), Kovács Ferenc (36, a közlekedés tanszék vezető docense), Kovács Károly (29, III. éves hallgató), Kovári György (39, a munkatudomány tanszék adjunktusa), Magyar Miklós (47, az újlatin tanszék docense), Matheisz Erzsébet (42, a PTK adjunktusa), Mádi Csaba (42, a külkereskedelmi tanszék docense), Merényi Miklós (23, II. éves hallgató), Mészáros Tamás (39, az ipargazdaságtan tanszék docense, dékánhelyettes), Mihalik István (52, a PTK vezető professzora), Orbán Anamária (22, III. éves hallgató), Poller Imre (55, a tudományos szocializmus tanszék vezető docense), Romsics Erika (22, III. éves hallgató), Solt Katalin (33, az elméleti történet tanszék adjunktusa), Somogyi Béláné (43, személyné vezető), Szabó Kálmán (64, a pg. tanszék vezető professzora), Szigeti Endre (51, az elméleti történet tanszék docense, az szb titkára), Szuhay Miklós (57, a gazdaságtörténet professzora, megbízott rektor), Vági Ferenc (59, az agrár tanszék vezető professzora) és Vámosi Sándor (53 éves, a pg tanszék docense).

KÖZGAZDÁSZ
A MARIK KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXVII. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM ÁRA: 2,70 Ft 1985. FEBRUÁR 14.

Villamosvezető egyetemisták

Befut a villamos a végállomásra. Az emberek megboronganak a nyitott ajtókon betörő hidegtől, összehúzzák kabátjukat és lassan lekászálódnak. Fázós arccal sietnek tovább a minuszokban. Az ereszekről jégesapok lógnak. Úgy érzem, mintha a házaim is fázának. A villamosvezető nem fázik?

— De igen, fázom, pedig a nadrág alá felvettem egy melegítőt, a kabát alá pedig két pulóvert — mondja Debreczeni Miklós, aki az egyetem agrár szakán tanul és általában hétfőveken vezet villamost.

— A bányámtól hallottam erről a lehetőségről, és keveselltem a műszaki tudásomat, persze a pénz sem jött rosszul.

Indulni kell. Kapcsolgat, csönget, becsukja az ajtókat.

— Még hétszer oda-vissza — mondja és elindulunk.

— Nem igazul vezeték közben?

— Nem. Előtte annál inkább. Lassan egy éve vezeték, de még most is minden vezetés előtt átnézem a tankönyveket, amelyekből tanultam.

A Boráros térré fordul ki a villamos, mikor újra megszólal:

— Ez a legveszélyesebb hely. Sokan futnak át a síneken a HÉV-hez. Egyszer épp-hogy meg tudtam állni, mikor keresztülzaladt előttem egy férfi... Rögton abba hagynám, ha elütnék valakit.

Aztán elhallgat. Talán azt a pillanatot idézi fel magában, mikor rémülten fékezett. Óvatosan indul ki a megállóból, aztán meglödul a villamos és néhány perc múlva már az egyetem mellett haladunk.

— Ilyenkor mindig megnézem, hogy áll-e még az épület, nem lopták-e el — tréfálkozik.

— Gondolsz vezetés közben a tanulásra?

— Mikor zh. közeledik, akkor igen. Különböző azért is jöttem vezetni, hogy lekössem a fölösleges időmet, és kénytelen legyek beosztani a fennmaradót. Így muszáj strapálnom magam.

Ahogy haladunk, mesél a vezetéséről. Elmondja, hol, mire kell vigyázni, hol kell gyorsan, hol kell lassan menni.

— Itt például repedés van a sínen — mondja és lelassítja a kocsi, aztán tovább tanít a villamosvezetők rejtelmeire. Végre befutunk a Jászai Mari térre, indulhatunk vissza. Újabb kapcsolások és már ro-

(Folytatás a 7. oldalon.)

Egy vitaklub újra indul!

VOX POLITICAE! Ismerősnek tűnő név. 1982-ben kezdte meg működését az a nyilvános vitaklub, mely az aktuális, legfontosabb gazdasági és társadalompolitikai kérdések megvitatását tűzte célul maga elé. A havi rendszerességű események meghívott szakértők válaszoltak a felvetett kérdésekre, fejtegettek ki részletesen álláspontjukat néhány, mindannyiunkat érintő kérdésben.

A klub mintegy egy évvel ezelőtt után felújítja működését. Célkitűzése változatlan. Informálani, lehetővé tenni a vélemények kifejtését, közösen gondolkodni a környezetünkben, életünkben lejátszó folyamatokról. Az első fél éves program elsősorban gazdasági gondolat tüz napirendre. Januárban a gazdaság és a társadalom fejlesztésének hosszútávú terveivel foglalkozunk. Meghívottunk Illés János, kltársainkról, a vár-

ható tendenciákról tájékoztatott bennünket, a kérdésekre válaszoltak pedig reális, küzdelmes, de fellélelő utat vázolt fel.

Ehhez szorosan kapcsolódott a második témakör, mely a nemzeti jövedelem termelésének és elosztásának kérdéseivel foglalkozott február 11-én.

A klub nyilvános. (Helyszíne: KISZ KB Lékai János KISZ-iskolája Bp., II. ker. Bimbó u. 7. sz. tel.: 159-094.)

A továbbiakban minden hónap második hétfőjén délután öt órakor lesznek a vitáink.

A témák: Szocializmuskérdés alakulása az 1980-as években; Az önszervezés lehetőségei a munkában; Választási rendszerünk; A népképviseleti szervek fejlődése; 100 éve született Lukács György. Lékai János KISZ-iskola tantestülete

Kollégiumi gyűlés

Új DB a Szakkollégiumban

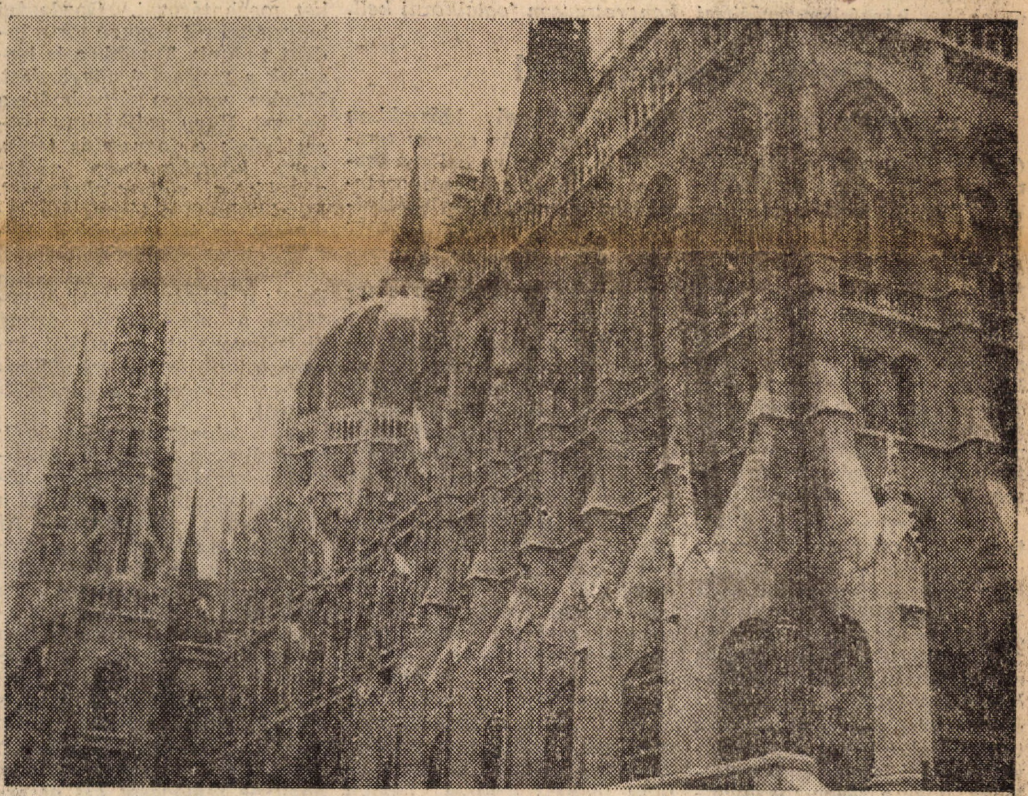
A Rajk László Szakkollégium 1985. február 7-én tartotta a félévi első kollégiumi gyűlését, ahol sor került az új Diákbizottság megválasztására. A Diákbizottság titkárának Fábrián Tamást (III. évf. ipar), a DB tagjainak pedig: Csilag Tamást (II. évf. ipar), Gál Róbertet (III. évf. áruforgalmi), Kaderják Pétert, Katona Attilát (mindketten III. évf. terv. gazd.), Kovács Máriát és Tóth Istvánt (mindketten IV. évf. kül. gazd.) választották meg.

CSIZMADIA ERNŐ EMLÉKÜLÉS

A Magyar Tudományos Akadémia megtelt dísztermében emlékülést tartottak február 11-én Csizmadia Ernő, egyetemünk volt rektora születésének 62. évfordulója alkalmából.

Tamássy Aladár megnyitó szavai után Sipos Aladár emlékedett szólásra, a ki röviden ismertette Csizmadia Ernő életútját a rendkívül nehéz sorsból való indulástól kezdve a különböző tudományos és politikai megbízatásokon (s az időközben elnyert akadémiai tagságon) át a Közgazdaságtudományi Egyetem rektori székéig. A további felszólalók Csizmadia Ernő sokoldalú munkásságának egy-egy jellegzetes szeletét megvilágítva próbálták felvázolni e kiemelkedő személyiség életművét.

Dimény Imre az agrárpolitikusokról beszélve kiemelte, hogy Csizmadia Ernő azok közé a közzgazdászok közé tartozott, akik a klasszikusok eszméinek nemcsak hírelői, de alkotói továbbfejlesztői lehettek. Vele született készsége volt az agrárpolitikához, amit céltudatos

Gólya a táborzárón

A megadott időpont után 20 perccel a táborlakók körülből 70 százaléka (körülbelül 80 résztvevő) gyűlt össze. A többiek, úgy tűnik a gyűlést követő záróvetélkedőre tartogatták az erejüket.

Chikán Attila, a tábor és a szakkollégium vezetője kérte a jelenlévőket, hogy nyilvánítsanak véleményt a tábor egészéről. Ebben a témában egyetlen vélemény sem sikerült kicsikarni. Valahogy nem tudtuk (mi elsősők), hogy mi legyenek kell egy ilyen fajta tábornak lennie. A tábor egész felépítése, a csoportos kurzusok rendszere, a szűkebb körű viták megszokottsága sem kedvezett egy ilyen nagyobb lélegzetű közgyűlésnek (ez nem minősít). Az egyes témákhoz kapcsolódó felszólalások már többet árultak el a táborról. A Commodore-64

kurzust Mucsi Barna vezette. Látogatói meg voltak elégedve a technikai felszereltséggel, (4 gép jutott tizenhatukra), és a rendelkezésre álló idő is elegendő volt szerintük arra, hogy megismerkedjenek a Basic-nyelv alapjaival. A faluszociológiát választók sem panaszkodtak, bár sokan témájában más jellegűnek képzelték el Elek Sándor kurzusát. A politológiával foglalkozók legfontosabb kritikája önkritika volt. Saját bevallásuk szerint igenis el kellett volna olvasni a megadott irodalmakat, különben a foglalkozás sokat veszít értékéből. Mindezek ellenére a szakmai munka során sokszor keményen vitáztak egymással és témavezetőjükkel, Urbán Lászlóval. A legnépszerűbb kurzusok Kornai János A hiány című könyvével foglalkozott, s bár igazi értékelést ekkor sem sikerült hallanunk, azért a résztvevők nagy részének (saját tapasztalat) tetszett, amit csináltunk.

(Folytatás a 4. oldalon.)

Tolnai János

(Folytatás az 1. oldalról.)

KOVÁCS KÁROLY

(ipar, harmadéves hallgató), mint bizalmi, mondta el a hpc-ben kialakult véleményét a dokumentumokról. Nem igaz, hogy elterjedt a jegy-megajánlás, a marxista oktatást nem sikerült igazán megújítani. A hallgatók kérdéseikre nem kapnak kielégítő választ.

Népszerűen dolog párttag-nak lenni. Egyes csoportokban a párttagság kifejezetten hátrányt jelent. E téren nagyobb figyelmet kérnek a pártbizottságtól. Gond van az elsős hpc-szel, javítani kell a pártmunkába való bekapcsolódást. A hallgatói párttagságnak komoly problémát okoz munkája során a KISZ-alszervezetek hiánya. A pártépítés a hpc-s fő feladata — hangsúlyozta a beszámoló —, de a felelősség az oktatókkal közös. A párttagajánlás tekintetében mintha az oktatók visszahúzódtak volna. E munkában szükség van a kommunista oktatók és a KISZ együttes támogatására.

GONDI JÓZSEF

(a filozófia tanszék docense) differenciáltan vélekedik a két dokumentumról. Hiányolta, hogy a beszámoló nem foglalkozik a jelzett viták értékelésének tartalmi elemzésével. Leegyszerűsítettnek tartja a beszámolóban azt a megállapítást, hogy a képzéskorszerűsítés 1983-as megtorpanása nem a mi hibánk. Szerinte képzéskorszerűsítési koncepciót egyedül a KISZ produkált, amelyet néhány pozitív vonása mellett nagyon problematikusnak tartott. Erről nem beszélni a beszámolóban rendkívül nagy hiba. Az egyetemnek nincs képzéskorszerűsítési

konceptiója, legfeljebb csak annak elemeiről lehet szó. E téren nagyon sokat kell tennünk az előrelépés érdekében. A beszámoló hiányosnak tartotta a tudományos munka megítélésében. A megjelent könyvek számának feltüntetése nem mond semmit a tartalmi kérdésekről. Elvárjuk, hogy a felsőbb pártszervezet igényt tartson az egyetemi kutatásra, de kérdés, hogy az egyetem fel tud-e mutatni olyan kutatási eredményeket, amelyet a felsőbb szervek figyelmébe ajánlhatott volna. Ezeket a feladatokat a tudományos munka értékelésében nem lehet meekkerülni.

A hallgatói tanulmányi munkáról szóló, részben önkritikus a beszámoló. Noha lényegesen a színvonalas tananyagok, ugyanilyen hangsúlyt kell helyezni a jó átadás módjára is. Kifogásolta, hogy csak esetlegesen fogalmazódott meg a hallgatói munkamorál kérdése. A jegymegajánlás véleménye szerint, a tanulmányi munka további romlását eredményezheti.

Egyetértett a beszámolóban a KISZ-szervezetről alkotott véleményével. Valóban, a KISZ nagyon mély pontról indult el a pozitív változás irányába, de ezzel még nem lehet dicsekedni. A párttagság figyelmét felhívta arra, hogy a nehezebb gazdasági helyzetre ne passzívtással, hanem minél nagyobb aktivitással reagáljon.

Az irányelvekkel kapcsolatban megjegyezte, hogy egyre inkább kialakul egy igen jól élő közép-, és egy szegény réteg. Ez a rétegződés politikai problémákat fog jelenteni! Végetül szolt a politikai pluralizmus jelenségéről. E mögött széles körű vélemények csoportosulnak, amelyekkel a kongresszuson foglalkozni kell.

ták, melyeket befolyásolnak azok az egyenlőségi felfogások, amelyekkel generációk egymásutánját neveltük fel. Szembe kell néznünk a kiegészítő tevékenységekkel és ezek alapvető elvi-ideológiai vonatkozásait. Ezen a téren sem visz előre a visszalépés. Előre kell szaladni és szembe kell nézni a körülményekkel, azzal, hogy a szocializmus felépítésének időszaka nem néhány évtized csupán, mint, ahogy azt korábban utópisztikusan megfogalmazták. Végetül felhívta a figyelmet az agrárgazdaság problémáira. Az évtizedeken át folytatott rablógazdálkodás és téren, a géppark-beruházások elmaradása olyan fenyegető veszélyt jelentenek a mezőgazdaságban, amelyek megfontolásra kell, hogy készítsenek bennünket.

Szerinte a valóságos nemzeti sorskérdés az, hogy mennyiben és milyen gyorsan tudunk reagálni a világgazdaság kihívására — a leszakadás veszélyétől fenyegetve.

(Felszólalását nagy taps követte.)

STARK ANTAL

(a Nép gazdaság Tervezési Intézet professzora) három kérdéssel, az irányelvekkel, a képzéskorszerűsítéssel és a tudományos munkával foglalkozott.

Az irányelvekről: nőtt a szakadék a valóság és az elmélet között. Fízetőképességünket megőriztük, de a külkereskedelem eredménye törekény egyensúly; teljes a foglalkoztatás, de rossz a munkamorál; tartjuk az életszínvonalat, de a realitás csökkent. Az utolsó négy évtizedben nem volt annyira szegény és gazdag ember az országban, mint most. Ilyen helyzetben kell jövőnkét meghatározni. Gazdasági helyzetünkről nagyon sok mindent tudunk. Továbbra is lassítjuk a gazdasági növekedést. Minden vonalon súlyosodik a helyzet. Vagy radikálisan viszszalépünk a fogyasztás terén, vagy következetesen végigviszük a reformfolyamatot. Mindezeknek a tárgyalása ki maradt az irányelvekből. Pedig a gazdasági reform során jó néhány dolgot át kell értékelni: a tőkeáramlással összefüggő, a társadalmat érintő életszínvonalat, az eddigi ingyenes juttatásokat stb. Mindezeket hiányolta az irányelvekből.

A képzéskorszerűsítésről: hangsúlyozta, hogy a folyamatos képzéskorszerűsítés követelmény, de nem pótolja a strukturális változtatást. Az oktatás szerkezetileg széttagolt, sok a képzésben a fehér folt, az átfedés, gyakran nem felel meg a gyakorlati követelményeknek. A változtatásra megvan az igényük a hallgatóknak, ezt számba kell venni. Anyagi feltételeink, értékes oktatógárdánk alkalmas arra, hogy megújítsa az oktatást. Javasolta a pártértekezletnek, hogy ne támogassa azt az érvet, hogy nincs lehetőség e téren a változtatásra.

Tudományos kutatás: kutatási eredményeink vannak, de vajon mi az oka, hogy nincs rá igény? Vajon valós társadalmi-gazdasági igényeket elégitenek-e ki ezek a kutatások? Ilyen szempontból is jó lenne átgondolni a kérdést.

B. KISS TAMÁS

(a Közgazdász újságírója, a KISZ-bizottság agit-prop. titkára) az egyetemi ifjúság, a hallgatók részéről támogatásáról biztosította a Berend és Stark elvtárs által már felvázolt radikális megújulás programját. E nehéz munkában az ifjúságra, mint szövetségesre számítani lehet és kell. Ehhez jó útnak mutatkozott a pártbizottság eddigi irányvonala az oktatáskorszerűsítés és az ifjúságpolitika terén. Felelőtlen, a konkrét helyzet konkrét elemzését megkerülő ostorozások és kirohanások helyett — mely egyetemünkön itt-ott előfordul —, a célokból és az elmélyült elemzésből feltárt adottságokból gondos munkával kialakított stratégiát valósít meg a KISZ-bizottsággal együttműködve az ifjúságpolitika terén. Ennek köszönhető, hogy a KISZ 1980—81-es mélypontja után a pártbizottság öt éves beszámolója joggal emelhetette ki a KISZ-szervezet, a szakkollegiumok, a TDK-tanács, a klu-

bok, a lapok együttes és egyre nívósabb munkáját. Ennek ellenére a beszámolóban még mindig felbukant néhány nem eléggé átgondolt, hallgatókra vonatkozó minősítés. A párttagfelvételek lassú üteme például első között nem az ifjúsági mozgalom problémáira vezethető vissza, mint azt a beszámoló írja, hanem arra, hogy a pártnak nincs kellően önkritikus helyzetértékelése, megalapozott programja, nem kind kellő perspektívát, és egyetemünkön még létező, kivívott eredményeinek sincs nyilvánossága.

Végül konkrét kiegészítő javaslatokat tett a határozathoz. Javasolta, hogy a pártszervezet törekedjen a pártmunka, az állami és a pártvezetés tevékenysége nyilvánosságának bővítésére; javasolta, hogy célként foglalja határozatba az egyetemi és a pártdemokrácia fejlesztését. Felvetette, hogy váljék rendszeressé a párttag állami vezetőknek pártszerveletti beszámoltatása. Kérte, hogy a KISZ-bizottság irányítására vonatkozó határozati pont bővüljön azzal, hogy az továbbra is a jól bevált közvetett eszközökkel, a kölcsönös együttműködési formák további erősítésével történjék. Végül javasolta, hogy a KISZ-szervezetre vonatkozó határozat ne csupán a tanulást és a fegyelem ösztönzésére kötelezze a KISZ-t, hanem a KISZ-szervezet „folyamatosan fejlessze politikai, mozzalmi, szervezeti tevékenységét az értelmiségképzés, a fegyelmzett, alkotó tanulás és munka, a szakmai, tudományos és közművelődési öntevékenység kibontakozása érdekében”.

MATHEIKA MÁRCIUS

(a gazdaságföldrajz tanszék docense) az irányelvekhez fűzte gondolatait. A párt-és a tömegtájékoztató helyzete rendkívül negatív hatást gyakorol a gyakorlati munkára. Erőteljesen csökkenti a tömegbizást, amelyre a vezetés támaszkodhatna. A politikai pluralizmus képes azt arról, hogy a párt a sajtóval bizonyos hátránytalanul hoz meg, amely felletti vita nincs, csupán a hivatalos állásfoglalás szerepelhet. Engels megjegyzése szerint a párt nem tevékenykedhet ellenzéki vagy más véleményt nyilvánító pártisajtó nélkül. Enélkül nincs pártélet.

Berend T. Iván hozzászólásából kicsignényen érezte a gazdasági és politikai reform együtvetartozását. A társadalmi, politikai tér megnyerése nélkül a reformfolyamatot elkezdni nem lehet. Ha nem is a holnapi, de a holnaputáni feladatai kell, hogy legyen ez a pártnak.

VÁGI FERENC

(az agrárközgazdasági tanszék vezető professzora): Sok a beszéd, ugyanakkor a konkrét munka lassan halad. Ezt tükrözi a beszámoló is. Nem az egyetem hibája, hogy a reform nem indulhatott meg. A minisztérium nem tudott a reformfolyamat elére állni. Kifogásolta, hogy egyetemünkön nem ment végbe az intézetesítés, pedig ez akadály lehet a reform megvalósításának, a tartalmi fejlesztésnek, a rendszeres együttes tudományos munkavégzésnek. Sajnos, az a tapasztalat, hogy a tudomány iránti igény csak addig tart, amíg kifejezetten a gyakorlati munkához kell valami, más irányú kutatásra nem hajlandók költeni. Ilyen körülmények között meglehetősen nehéz lesz a mezőgazdaságban is a kibontakozás a fejlődés irányában.

MERÉNYI MIKLÓS

(II. nemzetközi szakos hallgató): A hallgatói pártcsoport kifogásolta, hogy az irányelvekben az ifjúság és a KISZ-t egységnek tüntették fel, holott az ifjúság differenciáltan kell kezelni. Hiányolták a KISZ-kongresszuson kimondott elv megjelenését az irányelvekben, miszerint az ifjúság politikát alkotó tényező is. Szólt még a politikai kultúránk színvonalára emelésének szükségességéről.

MIHÁLY ALBERT

(a filozófia tanszék docense): Az ideológiai, politikai kérdések tekintetében párttagsá-

gunk nem egységes. Sorra került a szocializmuskritikai újrateremtés. Ennek komoly politikai következményei vannak. Azonban nem elégséges a szocializmusképet újrateremtés, össze kell kapcsolnunk a kapitalizmusképpünk újrateremtésével, és ennek kapcsán kell megfogalmaznunk a valós ideológiai-politikai mezőt. Mint a gazdasági élet más területén, úgy változást kell végrehajtanunk az ideológiai „mechanizmusban”, de ennek akadályai vannak. Eltolódik a hangsúly az ideológiáról, és ez gyengítheti a szocializmust a kapitalizmus elleni harcban. A világnézeti egyoldalúságokkal szembe kell nézni, hogy marxista módon megalapozott világnézeti mező lehessen a radikális reformok közege.

KAPPANYOS VINCE

(pol. gazd. tanszék docense) nem értett egyet a beszámolóban szereplő marxista tárgyak megnevezésével, a marxizmusoktatás feladatának kiárlólag e tanszékre való korlátozásával. Egész egyetemünknek közös az ideológiai felelőssége a hallgatókért, ennek figyelembevételével kell ehhez a kérdéshez közelíteni.

KULCSÁR DEZSŐ

(gazdaságföldrajz tanszék adjunktusa): Minden a radikális reform irányába készlet. De az élet jelentős területei, úgy látszik, kimaradnak a reformból. A társadalmi, politikai refor-

mokhoz való viszonyunk problematikus (politikai szervezettek, párt, szakszervezet, tanács, egészségügy). A reformot nemcsak a gazdaságra, hanem az élet más területeire is ki kell terjeszteni, mert csak így lehet előrelépni.

MARTIN HAJDÚ GYÖRGY

(III. év külker. szakos hallgató) ismerve az irányelvekkel kapcsolatos véleményeket és más intézmények szinte teljesen egybehangzó véleményét, megkérdezte, vajon miért ilyen irányelveket adtak közre. A pártbizottsági beszámolóból hiányolta, hogy nem szerepel benne az, milyen feladatot vállalt a pb az ifjúsági parlament intézkedési tervének végrehajtásából. Szóvá tette, hogy a diákság keveset tud az állami és pártszervek működéséről. Javasolta, a határozat kiegészítését azzal, hogy törekedjen mind az állami, mind a pártszervezet a rendszeres nyilvánosságra.

BALATON KÁROLY

(az ipari üzemszervezési tanszék adjunktusa) megkérdezte a beszámolóban azt a megállapítást, hogy a TDK-munka egyetemünkön fellelőben van. 1984-ig volt a TDK-tanács titkára és ezalatt ilyet nem tapasztalt. Javasolta, hogy ezt a mondatot hagyják ki. A TDK-munka érdekében a jövőben jelentős előrelépésre van szükség, és ebben az oktatóknak is felelősséget kell vállalni.

Csodák nincsenek

HOÓS JÁNOS

emelkedett szólásra elsőként ebéd után. Elmondotta egyebek között, hogy az egyetem jelentőségét, szerepét nagyra értékeli mind a gazdaságpolitika, mind a tudomány alakításában. Napjainkban azonban egyre nehezebb megfelelni a történelmi kihívásnak. A tét nem kisebb, mint Magyarország történelmi lemaradásának csökkentése, vagy növekedése. Nem csupán a kor kérdéseire nem tudunk megfelelő válaszokat adni, hanem gyakran a kérdéseket sem tudjuk helyesen feltenni. Épp a sürgető lépéskényszer miatt csúszik be gyakorlati gazdaságpolitikánkba sok hiba, fogyatékoság is. Hozzá kell szoknunk, hogy nem tudunk mindenre egyértelmű, csalhatatlan válaszokat adni. Egyszer s mindenkorra le kell szoknunk arról, hogy van csalhatatlan válaszok.

Az utóbbi évtizedben súlyos sorscsapások érték a magyar gazdaságot — mondotta Hoós János. — Ilyen méretű kihívást, ilyen világgazdasági válságot komoly krízis nélkül soha, semelyik ország sem bírhat ki. A gazdasági stabilitás megintott, súlyos egyensúlyhiány lépett fel, fizetésképtelenség fenyegetett. Lehetne ma a tíz évvel ezelőtti szinten a realitás! Mint ahogy több szomszédos országban valóban sokkal rosszabb is a helyzet. Való igaz, amit a felszólalók említettek, hogy a politikai stabilitás is megintott. De a hetvenes évek politikai stabilitása nemcsak valós eredményekre épült. Most büszkének lehetünk eredményeinkre! — mondotta Hoós János. — Büszké is vagyunk eredményeinkre, melyeket például a fizetőképesség megőrzése, az energiatakarékos terén és más területeken elértünk. Elvtársak, csodák nincsenek. Ha történelmi tanulmányaimra jól emlékszem, az 1946-os konszolidáció idején az infláció sokkal nagyobb volt, és a realbérek a felükre csökkentek. Berend elvtárs kifogásolta itt a tartó magas inflációt. Ha nem lenne ilyen magas az infláció, akkor nem a realbérek csökkentése esetenként még öt százalékkal is, hanem a nominálbérek csökkentésének felvállalhattuk volna-e egy súlyos áruhiányt? Nem nagyon volt más megoldásunk. Más kérdés, hogy mi lett volna, ha korábban reagáltunk volna. De ez már történelem.

Magas növekedési ütem, teljes foglalkoztatottság, mérsékelt infláció, külgazdasági egyensúly — ezt a négy eredményt országra ma a világ egyetlen országja sem képes megvalósítani. Mi a második és a negyedik tényezőre, a teljes foglalkoztatottságra és a fizetési mérleghiány csökkentésére koncentráltunk. Gyökeres változás gazdaságonkban nem is várható. Előreláthatóan a következő tervidőszak második felében lesz csupán értékelhető életszínvonal-iaulás. Mindemellett a gazdaságirányítás reformját folytatni kell. De ennek a társadalmi ára van — a jövedelemkülönbségek, a foglalkozási struktúra átalakítása stb. Ezt is vállalni kell.

Egy egyetemi oktató a fel-szabadulós óta soha sem keresett jobban, mint egy kvalifikált szakmunkás. E téren nem sokat ígérhetek. Való igaz viszont, hogy a jövőben jobban kell majd esetleg támaszkodni az egyetem, mint testület véleményére, erre ígéretet is teszek. Például a hetedik ötéves tervkonceptiót érdemes lenne az egyetemnek megvitatnia. Ugyanakkor azt is tudomásul kell venni, hogy kívülről könnyebb rámutatni a problémákra, mint megtalálni a megoldásukat.

A most következőt ne vegyék igéretnek: de szó lehet arról, hogy meggyorsítsuk az egyetem rekonstrukcióját, és így hamarosan jó feltételek középette teljesíthetik feladatukat. Ehhez magam és a felsőbb pártszervek nevében jó munkát kívánok — zárta szavait Hoós János.

FERENCZ GÁBOR

(a KISZ-bizottság titkára) arra az alapgondolatra épített, hogy a KISZ és a hallgatók tevékenységét meghatározó tényező feltételei pontosan ugyanazok, mint amelyek az oktatókra, kutatókra hatnak. Így például az előadások látogatottságára, az esetenkénti igénytelenségre való utalások mellett erőteljesen hangsúlyozni kell, amit maga a beszámoló is ír: a hallgatók tanulmányi feyyelmét alapvetően az oktatás színvonala és követelményrendszer határozza meg. Tehát egyáltalán nem a lógos diák és a jó tanító báciai viszonyáról van szó, mint az szellemében az anyag néhány utalásában még felbukkan. A hallgatóra nézve legdöntőbbek az intézmény hatásai, például, melyeket a kül-

ső körülmények sem kedvező irányba befolyásolnak. Vegyük például a fiatal oktatók helyzetét, melyről az anyagban csak néhány soros utalás van! A szakmai, tudományos utánpótlás ismert problémái, az egzisztenciális gondok, a kontraszelekció, a nem kielégítő menedzselés nem csupán önmagukban is nagyobb figyelmet érdemlő problémák, hanem *tovagyrúzó hatással vannak a tanár-diák kapcsolatra, így a diákokra is.* Másik oldalról viszont a hallgatók tudományos tevékenysége, a TDK-munkában, a szakkollégiumokban, vagy akár a folyamatos, elmélyült munkát végző KISZ oktatáskorszerűsítési bizottságban — is hozzájárul az egyetem tudományos hírnevéhez. A demokráciizmus, az öntevékenység, a felelős közéletiség tehát itt az intézményi példák és saját tevékenységük révén tanulható — és nem mindegy, hogyan sajátítják el a diákok ezeket a társadalmi megújulásunk szempontjából döntő magatartásokat. Itt kell kitérnem a Közgazdász munkájára is, mely a demokráciizmus, a felelős öntevékenység elsajátítása és az egyetemi közélet nyilvánossága szempontjából egyaránt az egyik lehasznosabb és legnépszerűbb intézményünk, és amely a beszámolóban sajnos nem kap teljesen pozitív minősítést. Úgy gondolom, tévesen értelmezett pedagógiai szempontokat és tekintélytisztelést hiányol a lapból a beszámoló. Jobb pedagógiai hatású ugyanis az a nyílt légkör, felelős közéletiség, mely a lapot jellemzi. Befejezésül arra utalt Ferencz Gábor, hogy az *evetem és a párt közléte, léokore az a tényező, amely egyetemünkön a párt szerepét befolyásolja, és a KISZ ezt csak segítheti és segítenie is kell.*

FORGÁCS CSABA

(az agrárközgazdasági tanszék adjunktusa) az irányelvek vitájához kapcsolódott. *Annak a véleményének adott hangot, hogy képebb feladást kellene áthárítani a külső körülményekre és önkritikusan kellene elemezni saját felelősségünket. Gondi Józsefnek a „szocialista újjagadokat” osztorozó reagálására elmondta, hogy társadalmi szerkezetünk, az új rétegződési tendenciák vizsgálata nem ilyen egyszerű kérdés, elmélyültebb tanulmányozást igényel. Az agrárpolitikáról kialakult vitához kapcsolódva úgy foglalt állást, hogy a mezőgazdasági ágazatra nehezedő óriási nyomás, széles agrárróló nem sokáig tartható, egész agrárpolitikánknak meg kell újulnia.*

TEMESI JÓZSEF

(a Matematika és Számítástudományi Intézet adjunktusa) *nem tartotta kielégítőnek a pártértekezlet minucióját az új pártbizottság tevékenységéhez. Túl sommásnak tartotta azt az értékelést, mely szerint párt-szervezetünk az előző öt évben sikeres erőfeszítéseket tett az 1980-as pártértekezlet és pártkongresszus határozatainak végrehajtásáért, valamint jelentős előrehaladást ért el a legfontosabb párt- és egyetempolitikai kérdések megoldásában. Úgy vélekedett, hogy az újonnan kidolgozott ötéves program nem kellően konkrét. Sokat ír ugyan arról, hogy to-*

rekednünk kell, igyekeznünk kell, javítanunk kell, de *nem minden esetben fogalmazzuk meg azt, hogy milyen irányban, milyen módon, milyen ütemben.* Célul tűzi ki ugyan az átfogó képzéskorszerűsítést, de nem sok támpontot ad irányaira, módjaira, a korszerűsítési folyamatban a párt-szervezet szerepére, az állami vezetéshez való viszonyára.

JANZSÓ JÁNOS

(az orosz tanszék oktatója) szerint a sokszor felvetődő központi kérdés: *hogy van-e szocializmusunk, lesz-e szocializmusunk, vagy nem lesz, itt, egyetemünkön is döntő kérdés. Oktatóinknak úgy kell kutatniuk, tanítaniuk, nevelniük, hogy a hallgatóknak, mire végeznek, új, tartós, iránymutató értékrenden alapuló szocializmusképe alakulhasson ki. Ennek a feltételei azonban ma nem kielégítőek. A pártértekezleti anyagok nem exponálják kellően a leginkább gátló tényezőket: a pedagógusszakma gondjait, a pedagógusszakma társadalmi megbecsülésének mai foka mellett szinte polgárjogáért küzd, identitását keresi. A mai kontraszelekció nehezen tartható súlyos társadalmi károk nélkül. Sok szó esett ma itt az értelmiségképzésről, az általános alapozó képzés erősítéséről. Ennek része kell, hogy legyen egy, vagy két nyelv elsajátítása, legalább azon diákok számára, akik ezt igénylik. Sajnos, a nyelvi intézet mai feltételei ezt sem teszik mindnyájuk számára lehetővé. Gyakran emberhez méltatlan körülmények között kell dolgoznunk. Az egyetemünket sújtó másik kulcsprobléma pedig az, hogy az akadémiai kutatóintézetek között indokolatlanul hátrébe szorult az egyetemi kutatás. Vissza kell szerezni a rangot, hogy az egyetem is a tudomány fellegvára legyen.*

SELMECI LAJOS

a vita összefoglalásaként nagyon röviden reagált néhány központi kérdésre. Elmondta, hogy a távlati oktatáskorszerűsítési munkálatok nem vonatkoznak el a figyelmét a naol oktatáskorszerűsítéstől, de az utóbbiak sem a távlatitól. A távlati reformhoz most már ki kell dolgoznunk a stratégiát és a személyi és egyéb feltételeket.

Megállapította továbbá, hogy egyetemünk egyszerre tudományos műhely és oktatási intézmény, egyik funkció sem szórthatja hátrébe a másikat, és mindkettőnek a feltételeit biztosítani kell. Igazat adott azoknak a felvetéseknek, amelyek szerint a hallgatók tudományos munkája is tudományos munka és emeli az egyetem hatását és rangját.

Néhány további vitás kérdés pontosítása után felhívta a figyelmet arra, hogy a pártbizottsági beszámoló és a pártértekezleti határozat pontos szövegét a vita figyelembevételével majd az új pártbizottság véglegesíti, az irányelvekről szóló pártbizottsági összegzéshez pedig mellékelni majd az alapszervezeti anyagok és a KISZ-bizottsági állásfoglalás mellett a pártértekezleti vita erre vonatkozó anyagát is. Ilyen körülmények között a beszámoló és a határozatot őt tartózkodással, az irányelvek vitájának összegzését pedig egyhangú szavazással fogadta el a küldöttértekezlet.

Választás

A pártértekezlet a jelölőbizottság által beterjesztett lista alapján megválasztotta az új pártbizottságot.

Sok szavazatot kaptak még, de nem kerültek be a pártbizottságba: Palánka Tibor, Koncz Katalin, Liener Péter, Révész Ferenc, Sulyok Pap Márta, Várhegyi László, Pajzs János, Kiss Arthur és B. Kiss Tamás. A pártértekezlet ezután egyhangú határozatot hozott arról, hogy továbbítja a felsőbb párt-szervezetnek, hogy antidemokratikusnak tartja az új választási szabályt és sürgős eltörlését javasolja.

A BUDAPESTI PÁRTÉRTEKEZLET KÜLDÖTTEINEK

A következőket választotta Berend T. Iván, Szarvász László, Fejes Sándor, Szuhay Mik-

lós. Sok szavazatot kapott még Selmeci Lajos, Szabó Kálmán, és Kovács Sándor. Ezután az új pártbizottság megválasztotta titkárárt és az új végrehajtó bizottságot. Kettős jelölés után a párttitkár Szarvas László lett megelőzve Selmeci Lajost. A pártbizottság a vb mellett megválasztotta a figyelmű bizottságot is, melynek elnöke Vámosi Sándor, tagjai Bedő Gyula, Besenyei Lajos, Gábor András, Halmai Gábor, Hrubos Ildikó, Pápai Zoltán.

A pártbizottság átlagéletkora 42, a párt-végrehajtóbizottságé 40,5 év. 5 hallgatói tagja van a pártbizottságnak. A választás este fél tízkor ért véget.

A tudósítást készítette: Halay Edit és B. Kiss Tamás

I. A PÁRTSZERVEZET KEZDŐZÖLLEN KÜLSŐ ÉS BELSŐ FELTÉTELEK

közepette tevékenykedett az 1980-as pártértekezlet által megszabott feladatok teljesítéséért — állapítja meg többek között a részletes beszámoló. Az egyetemen a bérek reálértéke csökkent, mindinkább társadalmi problémává váltak a közoktatás és felsőoktatás fejlesztésének, sőt mindennapi működésének körülményei is. E probléma szorosan kapcsolódik az értelmiség szerepének, a szak-tudás megbecsülésének problémájához is. A felsőoktatás egésze az utóbbi fél évtizedben „kényszerpályára” került.

Az oktatáskorszerűsítési kapcsolatban a felsőbb szervek állásfoglalásai nem minden esetben voltak konzervensek, a felsőoktatás hátrányos társadalmi helyzetbe került. Mindemellett egyetemünk épületelnekonstrukciója — a már meglévő eredmények mellett — súlyos gondokat okoz, az egyetemi élet anyagi, szervezeti feltételei romlottak.

A fenti körülmények ellenére, sőt részben ezek miatt nőtt a társadalom s a gazdaság kihívása az egyetem kollektívája számára.

II. 1. AZ EGYETEM ALAPTEVÉKENYSÉGÉNEK SEGÍTÉSE a pártbizottság munkájának vezérelve volt, rendszeresen napirendjére tűzte a képzés fejlesztésével foglalkozó kérdéseket. A felsőoktatás helyzetéről és továbbfejlesztésének főbb feladatairól szóló 1981. február 3-i Politikai Bizottsági határozat végrehajtásához a pártbizottság közreműködésével készült 1981—84-es egyetemi feladatterv megfogalmazta a hosszabb távú feladatokat, így „...a teljes egyetemi képzés komplex elemzése, átgondolása, valamint a szükséges átfogó tartalmi és szervezeti változások kidolgozása és előkészítése...” mint alapvető teendő került előtérbe. E munkálatokban, konferenciákban, a KISZ oktatáskorszerűsítési munkabizottsága is aktívan és felkészülten vett részt.

Az új képzéskorszerűsítési tevékenységét folyamatosan figyelemmel kísérte és értékelte, rendszeressé vált az állami vezetők beszámoltatása az oktatás fejlesztéséről. Azonban oktatónk jelentős része — beleértve a párttagokat is — nem

rendelkezett kellő áttekintéssel az oktatáskorszerűsítés kérdéseiről. Számos kritikai észrevétel is elhangzott, az e területen folytatott munka alacsony hatékonyságát többen kifogásolták.

A beszámolási periódusban számos olyan intézkedés történt, amely közvetlenül a folyó képzést, közvetve pedig a távlati fejlesztést szolgálta. Jelenlegi egyetemi képzési rendszerünknek azonban még nagyon sok neurálgikus pontja van.

A képzéskorszerűsítésben 1983 végén jelentős megtorpánás, elbizonytalanodás következett be, ami összefüggött az a felismeréssel, hogy a reform átfogó feltételrendszere hiányos és ezek a hiányok rövid távon nem is pótolhatók. Nem segítette elő a munkát az oktatási törvény előzetes tervezete sem, amely inkább zavarta a koncepcionális kérdések továbbvitelét és kibontakozását. Ennek ellenére az egyetem dolgozik korszerűsítési tervének elkészítésén és a tananyagok fejlesztésén is. Ugyanakkor az egyetem állami vezetésének jelenlegi helyzetében nem reális az a követelmény, hogy júniusig ilyen program érdemben megalkotható — fogalmaz a beszámoló.

2. AZ EGYETEMI NEVELŐMUNKA egészét tekintve lényeges előrehaladásról nem lehet számot adni, de pozitív mozzanatként értékelhetjük a szakvezető tanszékek túlnyomó többsége részéről hallgatóikkal való fokozottabb törődést. Az e témájú viták érdemi változáshoz nem vezettek oktatónk másirányú növekvő elfoglaltsága és érdektelensége miatt.

A nevelőmunkának, a szakmai és művelődési lehetőségek fejlesztésének fontos bázisai kollégiumaink. Ki kell emelni a Rajk László Szakkollégium, a Társadalomelméleti Kollégium tevékenységét, a Ráday Klub munkáját is.

3. A TUDOMÁNYOS MUNKÁ terén egyetemünk kedvezőtlen feltételek mellett is sokrétű, eredményes tudományos tevékenységre adhat számot. Az 1980. évi pártértekezlet joggal állapította meg, hogy az egyetem nem eléggé színtere

a tudományos vitáknak. E téren átfüto változás nem következett be, de a tudományos élet pezsdülése észlelhető.

A tudományos munkát meghatározó, hogy az egyetemnek jelentős kutatóbázissal fejlesztése a hetvenes évek végén megállt. Az egyetem tudományos kapacitásának országos felhasználása messze elmarad a lehetőségektől. Nem megfelelő a tananyagfejlesztő munkálatok követelményrendszere, összességük és értékelése sem. Hiányosságok vannak a fiatal oktatók tudományos nevelésében is.

4. A HALLGATÓK tanulmányi fegyelmét alapvetően az oktatási színvonala és követelményrendszeré határozza meg. Ebből a szempontból kell elemezni azt a tény, hogy a hallgatói fegyelem terén számos negatív jelenség is tapasztalható. Ugyanakkor pozitív a TDK-mozgalom, a tanulmányi versenyek, a jegymegajánlások, a szakkollégiumok hatása.

III. 1. AZ OKTATÁS IDEOLÓGIAI-POLITIKAI tartalmának fejlesztése állandó feladata oktatónknak. A marxizmus-leninizmus oktatás fejlesztésének tervel és konkrét munkálatai e célokat szolgálják. Ide soroljuk a politikai gazdaságtan új jegyzetét, a tudományos szocializmus új programjának kidolgozását stb.

2. Párttagságunk nagy többsége élénk kritikai érdeklődéssel, tudományos, elemző módon foglalkozik társadalmi, politikai kérdésekkel. Ez azonban kevésbé nyilvánul meg az egyetem közéleti fórumain — igaz, egész szellemi és politikai közéletünk sincs túlterhelte vitákkal. Egyetemünk párttag oktatói azonosultak a párt politikájának fő irányvonalával. Nem lehet azonban elhallgatni, hogy a

jöveldmi viszonyok alakulása és más tényezők negatívban befolyásolják a politikai hangulatot, politikai feszültséget teremtenek. Az oktatók és a hallgatók egy része komoly változásokat akar. Párttagságunk egyöntetű véleménye, hogy a hagyományos szocializmusunk és a mai világ között nyilvánvaló az eltérés, túlságosan lassan halad a létező szocializmus tapasztalatainak elméleti feldolgozása, törvényszerűségeinek feltárása. Ebben egyetemünknek is nagy adósságai vannak.

2. HALLGATÓINK, amikor politizálni kezdenek, többnyire a hibákat, nehezségeket kifogásolják, amelyek — ismerjük el — valóban eléggé jellemzőek alulról felfelé minden szinten. A létező ellentmondások felerősödnek a hallgatók egy részében. Pozitívum kell értékelni a szakmai művelődés néhány műhelyét (szakkollégiumok, szakmai taborok, TDK stb.). A KISZ-szervezet is egyre jelentősebb eredményeket ér el a hallgatók politikai orientálásában.

A különböző hallgatói fórumok élénk kritikai jellege — helyenként és időnként túlzásokkal együtt is — a politikai kulturálódást szolgálja. Nagyon lett az aktív politizáló, a közügyek iránt érdeklődő diákok tábora, az aktív hallgatók mind tudatosabban fogalmazza meg új akaratát, fokozódott az egyetemi oktatás korszerűsítése iránti kívánsalom.

3. AZ INFORMÁCIÓÁRAMLÁS fontos és problematikus kérdése pártszervezeteinknek, erre a korábbiaknál nagyobb gondot kell fordítani.

A KISZ-SZERVEZET munkájában az 1980—81-es mélypont óta jelentős fejlődés, változás történt, mind szervezeti, mind politikai-társadalmi téren — fogalmazza meg a pártbizottság beszámolója. Az 1981-es év vitái megerősítették az akkor körvonalazódó szerepfelfogást: a KISZ nemcsak politika-végrehajtó, hanem politika-alkotó szervezet is. KISZ-szervezetünk — szinkronban a pártbizottság határozataival, ajánlásaival — kiemelt jelentőséggel kezelte az egyetemi közművelődési tevékenységet, az oktatáskorszerűsítési munkában való részvételt, az érdekvédelmi tevékenységet.

A PÁRTSZERVEZET KÄDERMUNKÁJA terén komoly gondot okoz, hogy az egyetemen kialakult értékrend és érdekeltségi viszonyok nem ösztönzik az egyetemi közéletben való aktív részvételt. Az eredmények ellenére nem sikerült kellő mértékben előrelépni alapvető kérdésekben: például a nyitabb, a teljesítmények értékelésén alapuló kádermunkában, a különböző funkciók betöltésénél az előzetes összehangolásban, az egyetemesben — írja befejezésül egyebek között a pártbizottság beszámolója.

Az irányelvekről

AZ IRÁNYELVEKRŐL ÁLTALÁNOSÁGBAN

megállapították, hogy nem, vagy csak részben felelnek meg a párttagság várakozásának... Azt várták párttagjaik, hogy eddigi eredményeinket, nehézségeinket és azok okait kritikusan elemezzék átfogóbb társadalomfejlesztési koncepció fogalmazódik meg belőle, s ennek programjához felsejorokozhat a párttagság... „Az irányelvek jórészt megkérdőjelelt koncepcionális kérdéseket érintő vitákat”, s nem adnak megfelelő programot.

Pontosabban: A célkitűzések a megvalósítás hogyanitának megjelölése nélkül, a szükséges intézményi és politikai mechanizmusbeli változások nélkül eléggé „levegőben lógnak”...

Talán mert a politika minden területét át akarja fogni — nem rangsorol, nem emeli ki azokat a csomópontokat, amelyek megoldása a legfontosabb az elkövetkező években, és nem jelöl meg alternatív megoldásokat, amelyek valószínűs, konkrét állásfoglalásra készítenék a párttagságot. Az irányelvek célkitűzései annyira általánosok, hogy a célokat és a megvalósítás módját tekintve nagyon széles (és esetenként egymásnak ellentmondó) értelmezést tesznek lehetővé... Jó lett volna, ha a irányelveket összevetik az MSZMP programvitatkozatával, s nyilván jeleztek volna az eltéréseket és az indokolt módosulásokat — fogalmazták meg alapszervezeteink... Nem tűnik azoknak a KB-határozatoknak az elemző, konstruktív, kritikus-önkritikus szellemet, amelyek az utóbbi időben születtek...

A NEMZETKÖZI HELYZET, KÜLPOLITIKÁNK című fejezet alapvető tartalmában egyetértés alakult ki: a nemzetközi viszonyokat döntően a szocializmus és kapitalizmus küzdelme határozza meg, s

közös érdeklünk a békés egymás mellett élés. Támogatjuk pártunk külpolitikáját a békéért, a kapcsolatok javításáért, az együttműködés fejlesztéséért. Legfőbb érdekünk, hogy a szocialista világrendszer, a KGST erősödjön, s benne hazánk továbbra is aktív, szilárd és megbízható partnerként tevékenykedjen.

Valamennyi alapszervezetben állást foglaltak azonban abban, hogy túlságosan sematikus, egyszemélyi, leegyszerűsített a világ 3 legjelentősebb országcsoportjának az ábrázolása...

A TÁRSADALMI ÉS POLITIKAI VISZONYAINKRŐL szóló rész számos megállapítását örömmel olvasták párttagjaik. Így a társadalmi tulajdon gyarapításával a társadalmi osztályok közeledésének tendenciájával, az értelmiség szerepének elismerésével, a nők, a nyugdíjasok helyzetének könnyítésével általános az egyetértés. Azonban a

társadalmi osztályok, rétegek felsorolása és elemzése... nem követi a társadalomtudományi kutatások eredményeit, amelyek jóval differenciáltabb képet rajzoltak társadalmunkról... Kiemelték, hogy az értelmiség társadalmi megbecsülése és anyagi körülményeinek javítása csak együttesen eredményezheti közéleti aktivitásának és alkotókészségének nagyobb mértékű kibontakozását... A nők helyzetével kapcsolatos vélemények pesszimistábbak, mint az irányelvek.

Helyzetük egyértelműen rosszabbodott... s ma eléggé illuzórikusnak látszik egyenlőségük érvényesítésében előrehaladásról beszélni.

Az ifjúságról szóló rész... nem tartják meggyezőnek az MSZMP KB legutóbbi (1984. október 9.) állásfoglalásával... Hogy a nyugdíjasok anyagi biztonságban éljenek, helyzetükkel sokoldalúban kellene foglalkozni, és annak további rosszabbodását meg kell akadályozni. Egyetértés mutatkozott a szocialista demokrácia fejlesztéséről, a törvényesség betartásáról és védelméről, hazánk biztonságáról szóló általános megállapításokkal... Helyeselték az érdekek feltárására, egyeztetésére, a közérdek előbbségének biztosítására utaló megjegyzést. Azonban a közérdek többrétű, összetett érdekviláson. Ezért időnként indokolt lenne megnevezni, éppen melyik közérdek érvényesítése a legfontosabb feladat... Ide kívánczik a tulajdonviszonyok, a tulajdonformák fejlesztésének igénye, különös tekintettel az új rendelkezési viszonyok várható következményeire.

téséről, a törvényesség betartásáról és védelméről, hazánk biztonságáról szóló általános megállapításokkal... Helyeselték az érdekek feltárására, egyeztetésére, a közérdek előbbségének biztosítására utaló megjegyzést. Azonban a közérdek többrétű, összetett érdekviláson. Ezért időnként indokolt lenne megnevezni, éppen melyik közérdek érvényesítése a legfontosabb feladat... Ide kívánczik a tulajdonviszonyok, a tulajdonformák fejlesztésének igénye, különös tekintettel az új rendelkezési viszonyok várható következményeire.

A GAZDASÁGI ÉPÍTŐMUNKÁRÓL szóló rész általános kételkedéssel fogadták, a KB 1984. áprilisi határozatában foglaltak további sorsával, a gazdaságirányítási rendszer továbbfejlesztésével, a reform-folyamatok irányával és feltételeivel nem foglalkoznak... Ezek híján a megfogalmazott célok csak „kivánások” szintjén értelmezhetők...

AZ ÉLETSZÍNVONAL, ELETKÖRÜLMÉNYEK, SZOCIÁLPOLITIKA című fejezet alapvető megállapításával szemben

kétségbe vonják, hogy az életszínvonal megerősödése és az életkörülmények javítása társadalmi mértékben teljesült volna! A reálbérek esőkkenését érzékeljük. Nem valósult meg sem a közoktatásban, sem a lakásellátásban a kiemelt programok.

Hiányolják a rétegvizsgálatok tapasztalatainak felhasználását, mert ha a nyugdíjasok, fiatalok, pedagógusok, nagyipari munkások, alkalmazottak stb. helyzete romlott, akkor milyen más („szük”) rétegek ellensúlyozzák ezeket «társadalmi méretekben»? A leg-súlyosabb kérdésnek a lakás-problémát említik, különösen a fiatalok számára... Az új rendelkezések szinte teljesíthetetlen erőfeszítések elé állítják a

fiatal pályakezdeket, a családokat... Az életszínvonal növelési céljainak megvalósításában nem bíznak... Nehezményezik a felsőoktatásban dolgozók fizetésemelésének elmaradását.

AZ IDEOLÓGIAI-MŰVELŐDÉSPOLITIKAI, SZOCIÁLISTA ÉLETMÓD kérdéseiről a legfontosabb megállapításuk, hogy az ideológiai helyzetképet nem szembe lehet a gazdasági-társadalmi fejlődés folyamatával...

Az igazi probléma a valóságos, élő szocialista viszonyok marxista elemzése — és ezek ideológikus feldolgozásának — a hiánya... A tudomány eredményeinek hasznosítását nem tartják kielégítőnek...

A felsőoktatásról szóló egy mondatlall párttagságunk egyetért, de kevésnek tartja. Véleményük szerint a felsőoktatás fejlesztése gazdasági-társadalmi-kulturális fejlődésünk egyik legfontosabb kérdése... s mint máshol, itt sem érezzük, hogy az irányelvek megfelelően összhangban lennének a korábbi PB-határozattal, amelynek következetes megvalósítását tartjuk problémánk megoldásában a célravezető követelménynek.

Ugyancsak kifogásolták a kulturális-művészeti politikában tapasztalható megtorpanásokat, a gazdasági értéktervény uralmát a kulturális értékek fölött.

A párt- és tömegszervezetek munkájáról és viszonyáról a következő megállapításokat tették az alapszervezetek:... A párt vezető szerepének érvényesüléséről, a párt és a nép kapcsolatáról túlzottan magasztosnak, illuzórikusnak tartják a fogalmazást, ezzel szemben jobban kellene tükrözni az ellentmondásokat, a problémákat e téren. Felvetették a párton belüli demokrácia, a demokratikus centralizmus erősítésének, elemzésének igényét.

Sportkedvelők, figyelem!

Kiutazási lehetőség Helsinkibe!

Az egyetemi KISZ-bizottság nemzetközi szakbizottsága a helsinki közgazdasági főiskolával kötött megállapodás alapján olyan 10 tagú sportkedvelő baráti körök (lányok és fiúk) jelentkezését várja, akik 1983 szeptemberében sporteserére Helsinkibe utaznának.

Feltételek: amatőr módon rendszeresen sportolnak (kézilabda, kosárlabda, labdarúgás, jégkorong), társalgási szinten beszélnek angolul és ezt igazolni tudják (valamilyen nyelvvizsga vagy nyelv-

tanár igazolása), aktív közéleti vagy mozgalmi munkát végeznek, anyagilag vállalják az áprilisban érkező 10 tagú delegáció teljes ellátását (szállás, étkeztetés, kulturális programok szervezése) és saját utazásuk költségeit.

A kiutazók szolgálati útlevelet kapnak.

Jelentkezési lap a KISZ-bizottságon található, kiütés után becsese Zsoltnak, a KISZ-bizottság nemzetközi szakbizottsága vezetőjének adjátok le.

Indul a kispályás foci!

Megérkeztek a nevezési lapok a BME — immár — hagyományos kispályás villanyfényes labdarúgó-bajnokságára. Február 22-ig lehet a ne-

vezéseket leadni a BME KISZ-bizottságnál. A játékban részt venni kívánók nevezési lapot a KISZ-bizottságon találnak, a sport címkejű fahabban.

„Nagypofájú voltam”

Csuti Gyurit, a másodévfolyam áruforgalmis hallgatóját bizonyára sokan ismeritek. Azt azonban kevesen gondolnák, hogy mennyi minden történt vele egyetemre kerülése előtt. Mindannyian, akik ismerték, tudtuk, hogy néhány évvel idősebb nálunk, azonban ő a mindig őszinte, felszabadult viselkedésével, néha hülyeskedéseivel ezt elfeledtette velünk. Nem is gondoltuk azt, hogy nős és hogy családja is van.

— Gyuri, valójában mikor született? Hová jártál iskolába?

— 1953 júniusában születtem, a nyolc általános után autószerelő szakmunkásképzőbe jártam.

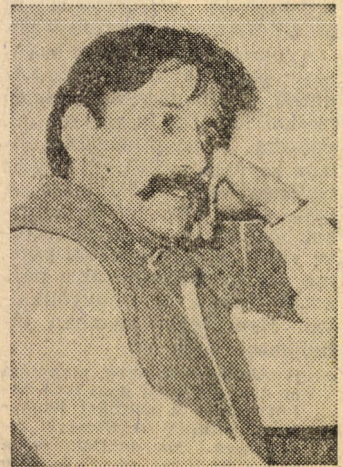
— Saját akaratból választottad ezt a szakmát, vagy valaki befolyásolt pályaválasztásodban?

— Asztalos szerettem volna lenni, azonban édesapám nem engedte. Az ő gyermekkorai álmát, hogy autószerelő lehessen, akarta velem kárpótolni. Végül is az iskolát elvégeztem. Két évig autószerelőként dolgoztam, utána elvittek katonának. Leszereltem, majd a Húspari Vállalathoz mentem dolgozni, mint autószerelő, szintén két évet. Ez életem egyik ballépése volt. 1976-ban a TSZ-kerhez kerültem, mint gépkocsivezető és a mai napig ez a beosztásom.

— Mikor döntöttél úgy, hogy szeretnél továbbtanulni?

— 1982 elején mentem oda az igazgatóhoz, hogy szeretnék tanulni. Nem tudtam pontosan, hogy hova menjek, csak azt tudtam, de azt eltökéltem, hogy tanulni akarok. Felmerült bennem a jogi egyetem. Az igazgatóm azonban a Közgázt javasolta. Utána jártam, mit is lehet, mit kell ilyenkor csinálni. Előképzítő tanfolyamot kellett elvégezni, majd ennek sikeres befejezése után felvételiztem matekból és pg-ból.

Félreértés ne essék, ugyanazt a felvételit írtam, mint a többi társam. Amikor megkaptam az értesítést, hogy felvettek, nálam boldogabb ember nem volt.

— Miért akartál továbbtanulni mindenáron?

— Hülyének éreztem magam. Úgy éreztem: valamit tanulnom kellene, hogy okosodjak. Sok mindent tudni akartam, aminek egyetlen útja a tanulás, kinyitni magam előtt egy folyosót. Hogy hozzá tudjak érdemlegesen szólni egy vitához, ha társaságban vagyok.

— Meséld a családról!

— A feleségemet a Húspari Vállalatnál ismertem meg, majd 3-4 hónapos ismeretség után feleségül vettem. Övönő, a főiskolát már házasságunk alatt végezte el. Van egy hét- és egy két éves fia, a nagyobbik most elsős.

— Eszedbe jutott már korábban is a továbbtanulás?

— Természetesen, egyszerűen ketten azonban nem bírtunk tanulni. Nem volt könnyű, hiszen 12 évet kihagytam és a három év a szakmunkásképzőben nem biztosított megfelelő alapot. Sok mindent kellett pótolnom.

Csizmadia Ernő- emlékülés az Akadémián

(Folytatás az 1. oldalról.)

zeti elvek és a magyar szövetkezeti tapasztalatok alapján. A kollektivizálás kezdeti időszakában felszólalt a túlkapások ellen, hangsúlyozta a fokozatosságot, a türelmet, a meggyőzőségi szükségességét. A 60-as évektől a szövetkezeti rendszer megszüntetéséért, az egységes szövetkezeti parasztság megteremtéséért szállt síkra, s az elsők között ismertte fel az 1978-as olajárrobbanás okozta új helyzetből következő feladatokat is.

Szabó Kálmán szervenvelyes felszólalása a tudománypolitikust idézte fel. Visszaemlékezve az együtt töltött évekre, Csizmadia Ernő tulajdonságait közölte a világra való nyitottságot, az új iránti fogékonysá-

got emelte ki. Rámutatott, hogy Csizmadia Ernő egyebek között közreműködött az önálló szövetkezeti kutatóintézet létrehozásában, ő volt az, aki tudományosan és szakmailag megalapozta az élelmiszergazdaság ma is tartó fejlődési folyamatának kezdő lépéseit, s jelentős erőfeszítéseket tett a két szocialista szektor, a munkásság és a parasztság gazdasági összekapcsolására, vízszintes irányú kapcsolataik megteremtésére, illetve kiszélesítésére.

Tanítványai emlékeztében elsősorban tudását átadó tanáregyenység maradt meg Csizmadia Ernő. Csáki Csaba, bemutatva a pedagógust, sokoldalúságát hangsúlyozta ki.

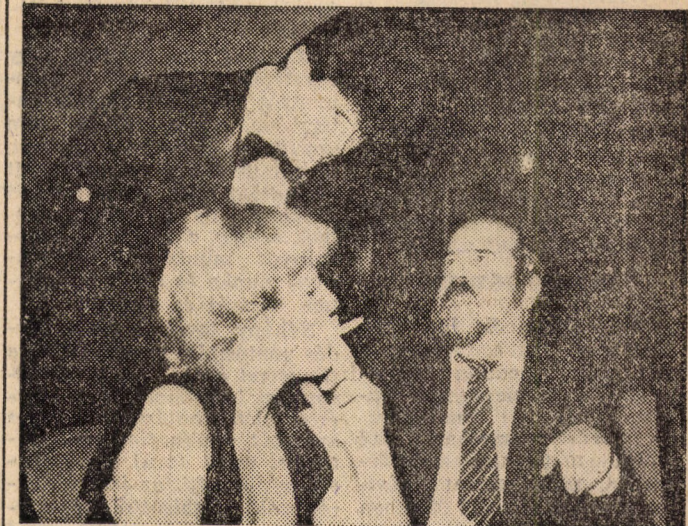
Csizmadia Ernő számos szakmai előadásokat vállalt vidéken is, könyveket, egyetemi jegyzeteket írt. Egyetemi vezetőként 1968-tól tevékenykedett, először három évig tudományos rektorhelyettesként, majd pártmegbízottként, 1976-tól dékánként, 1979-től pedig rektorként dolgozott. Egyebek között az egyetemi nyelvoktatás reformja, a szociológia szak megindítása, az alternatív tárgyak rendszerének, a számítástechnika-oktatásnak a fejlesztése, a szak-kollégiumok támogatása is fémjelzik tevékenységét. Eredemei vannak az egyetemi rekonstrukció megindításában is. Arra törekedett, hogy a fizikai rekonstrukció az egyetemi munka megújulásával is párosuljon.

Az előadások után két hozzászólás egészítette ki az elmondottakat. Az amerikai RUTGERS UNIVERSITY egyik jelenlevő dékánja bejelentette, hogy egyetemének vezetősége (tisztelgően elhunyt kollégájuk emlékének) Csizmadia Ernő-ösztöndíj alapítását határozta el, amely az 1985-86-os tanévtől magyar diákok kiutazását teszi lehetővé.

Végezetül Csizmadia Magdolna — a napokban elhunyt édesanyja tervezett felszólalásának jegyzetét is felhasználva — meghatottan szót a példás családapáról, aki egyéni boldogulásánál csak a közboldogulásán keresztül tudta elképzelni. Eredményeit nem egyedül érte el. Segítette őt az alkotó munka szeretetteljes hátterét biztosító család (első sorban felesége személyében), s nem feledkeztünk meg annak a társadalmi változásnak a jelentőségéről sem, amely megteremtette számára a felemelkedés lehetőségeit. Előszóban és írásban mindig arra törekedett, hogy szövetségeseiket szerezzon annak az ügynek, amit képviselt. Ennek során kaptak tőle életre szóló útravalót. Csizmadia Magdolna köszönetet mondva mindazoknak, akik ezt az emlékülést megszervezték, illetve megjelenésükkel kifejezték tiszteletüket édesapja életműve iránt, hozzászólását Csizmadia Ernő egy olyan mondatával fejezte be, amelyet gyakran használt beszédének végén: „Menjünk és műveljük a tudományt!”

Zsubori Ervin

Közgazdászba!

Fotó: Nagy Gábor

Szervezés tanszéki TDK

Az ipari üzemszervezés tanszék idején TDK-versenyének Ft.)

I. Sajben Klára (1100 Ft.)
II. Béres Katalin, Bozza István és Kiss István (450-450 Ft.)

III. Morvai Mária (250 Ft.)
Oklevél: Hegyi Margit, Varga Ferenc (150-150 Ft.)

K. S.

Utak

Az utóbbi fél év áremelkedéseinek reakciói láttán az az érzés került, hogy egyszer szembe kell nézni bizonyos cselekvési alternatívák, utak lehetőségével. Ahogyan egyén nincsen közösség nélkül — hogy filozofikusra fordítsuk a dolgot —, úgy közösség sincsen egyén nélkül. Nemcsak a közösség tarthat igényt az egyén képességeire, azonosulására, hanem az egyén is igényt tarthat arra, hogy a közösség alkalmazkodjon hozzá.

Amikor egy szakmáját nagyon értő gazdasági szereplő (szakmunkás, manager, oktató stb.) nem fejt ki teljes tudását a munkahelyén, ezt nem azért teszi, mert nem képes belátni az ideát, miszerint: „ha ki-ki a maga helyén elvégzi a kötelességét, akkor végül mindenki jól jár”. Hanem azért, mert ahhoz, hogy kifejthesse teljes tudását, biztosítania kell az ehhez szükséges feltételeket, egy alkufolyamatban érvényesítenie kell akaratát ezekre a feltételekre vonatkozóan. A „jók” a „rosszaknak” legfeljebb segítséget nyújthatnak abból a megfontolásból, hogy

az ő speciális tehetségeiket is „rossznak” ítélni egyszer a fejlődő gazdaság. Amennyiben azonban a jobbaknak nincsenek gazdasági, jogi, politikai, ideológiai biztosítékai az akaratérvényesítési alkura, akkor alkalmazkodni lesznek kénytelenek a feltételekhez, az azon állódnak.

Ahhoz, hogy az élenjáró munkavállaló csoportok ne visszatartsák teljesítményüket — ami évtizedes probléma —, hanem kifejtsek azt, sőt a managerek, szervezők elitjével, együttműködés formájában ök „szervezzék meg” a szervezeteiket, ahhoz csoportonként és munkafeladatonként kell alkut kötni velük a konkrét feltételekre, gazdasági, jogi, politikai, ideológiai intézményekkel megtámogatva pozíciójukat. Ha a feltételek nem alkudhatnak legálisán, akkor nem képesek felelősséget vállalni a teljesítményükért.

Jól menedzsel, eszközeikkel, tőkéjükkel gazdálkodó szervezetek alkalmazkodnak a gazdasági struktúra változásaihoz, ha gazdasági, jogi, politikai, ideológiai eszközökkel védekezhetnek az ellen, hogy a fel-

feltételeknek akaratukat figyelmen kívül hagyó változtatásával vonjanak el tőlük jobb munkájuk eredményeiből. A központi átcsoportosítások lehetőségei így csökkennek, de az ezeket elvesztő és a tevékenységcsökkenésben kiszélesítő terhelési ágakban rekedtek is megszervezhetik védekező mechanizmusait.

A társadalmi tervezés funkciója ezen az úton az lehet, hogy benne az emberek elébe menjenek a speciális szak tudásuk iránti kereslet csökkentésének (ezzel az utazás, sportolás, munkavégzés, iránnyítás stb. mellé új társadalmi cselekvésformát teremtve). Egy decentralizálódott, alapítványi jelleggel működő hierarchikus intézményrendszerrel lehet szó, amely tökélt, információit, munkavállalói, vállalkozói, irányítói stb. akaratot közvetítő, helyi és átfogó fejlesztéseket valósít meg, változási lehetőséget kínálva ezzel az alapítványban résztvevők számára. Ugyanakkor előtakarékossággal, hitel útján még méltósággal élhető fennmaradási lehetőséget nyújt ez a mechanizmus azoknak, akiknek az értékei, tehetségei, akaratai hosszabb távon is elternek a társadalomban és a gazdaságban jól értékelt törekvéseiktől.

A gazdaság olyan, mint egy cápa. Vagy előre megy, vagy önmagát zabálja fel. Ha mások fejlődnek és mi ennek nem tudunk utána menni, akkor egyre többet kell adni a termékeikért, s végül nem marad energiánk magunkra. Először csak a jövőnkért esszük meg (az elhalasztott strukturális fejlesztésekkel, az állandó többletmunkával), később, még mindig egy elkopott struktúrában, értéktelenségeket termelve feszítjük meg magunkat, és a túlmunkáért nyomjuk fel a béreket. Ekkor a jelenünk csúszik le a torkunkon, a szükséges dolgok megfizethetlenné drágulása, vagy hiánya formájában. (Végül is, bár nem tehetünk róla, nem adunk cserébe semmi értékeset.) Ebben a helyzetben az egyes rétegek érdekvédelme által kiharcolt eredmények (hallgatói gyes stb.) még felülről jövő adományokként sem kerülhetnek vissza a rétegekhez. Az egymással munkamegosztási függésben lévő rétegek végül egymás bér-, fogyasztási alapjainak fölcsúszására törekednek, törve ezzel saját társadalmi létezésük köldökzsinórjának elmetelésére. Ez az alternatíva, amit — kevésbé elviselhetően — igazságtalanságokat vállalva — el kell kerülni!

K. S.

Francia kapcsolatunkról és a közgazdászképzésről

— Beszélgetés Bernard Delebeque professzorral —

Egyetemünk francia nyelvet tanuló hallgatói számára Bernard Delebeque, a Lille-i Technika és Tudományegyetem közgazdasági és társadalmi tudományos karának dékánja előadást tartott a francia gazdaság aktuális problémáiról, az elmúlt évben, november 22-én. Az előadást követően kérdésekre — vállalkozna-e egy rövid beszélgetésre — igennel válaszolt.

— Professzor úr, járt-e már Magyarországon? Hogyan fogadták egyetemünkön?

— Most járok először Magyarországon. Meleg fogadtatásban volt részem, annál is inkább, mivel néhány itteni kollégában kedves ismerőst, sőt munkatársat üdvözölhettem, akik szintén megfordultak már a lille-i egyetemen.

— Eszerint a két egyetem közötti kapcsolat nem újkeletű. Mióta van kontaktus a két intézmény között?

— Az első kapcsolatfelvételt 1982-ben történt, amikor Salgó István kereste fel egyetemünket. Ekkor született az ötlet, hogy a két intézmény között tudományos együttműködés valósuljon meg. A kapcsolatok fennmaradtak, az eddigi egyetemközi munka igen sikeres volt.

— Mi jellemezte az együttműködés eddigi szakaszát és milyen területeken folytatnak kutatásokat?

— Az eltelt két év folyamán egy-egy francia, illetve magyar oktatókból álló kutatócsoport folytatott kutatásokat, alapvetően négy fő területen: az állami vállalatok irányítása; a helyi önkormányzati pénzügyek; technológiai változások és hatások; valamint a franciaországi Nord-pas de Calais megye és Magyarország nemzetközi kereskedelmi területén. A kutatási eredményekről a kutatócsoportok előadásokon számoltak be, amelyeket felváltva tartottunk meg a két egyetemen. Így már több kollégám járt előttem Budapesten. Érdemei vannak a kapcsolatok ápolásában és a kutatómunkában-francia részről Serge La-touche-nak és Jean-Claude Doulaunay-nak, magyar részről pedig a már említett Salgó Istvánnak, valamint Krasznai Zoltánnak, Bora Gyulának és másoknak.

— Milyen konkrét céllal érkezett most egyetemünkre professzor úr?

— Látogatásom célja az eddigi kapcsolatok továbbfejlesztési és bővítési lehetőségeinek kutatása. Erről folytatott megbeszéléseket a kutatómunkában részt vevő külkereskedelmi, illetve gazdaságföldrajzi és regionális gazda-

ságtan tanszékek, valamint a Népgazdasági Tervezési Intézet néhány szakemberével.

— Miben látja az együttműködés további lehetőségeit?

— Rendkívül fontos lenne, hogy az eddigi homogen kutatócsoportokból közös teameket hozunk létre, amelyben francia és magyar oktatók egyaránt végeznének kutatásokat.

Hasonló kapcsolatokat tartunk fenn a wroclawi és egy Baltimore-i egyetemen, valamint az algériai Oran város közgazdasági egyetemével. A kairói egyetemmel jelenleg építjük kapcsolatunkat. Hosszabb távra szóló elképzelésünk, hogy a Lille—Baltimore—Wroclaw—Budapest—Oran, illetve a későbbiekben Kairó bekapcsolódásával létrejövő hatszög egy-egy csúcsa között kutató jellegű együttműködés jöjjön létre — a további jövőben közös kutatócsoport létrehozását is tervezük a hat egyetem között —, illetve, hogy a kutatás folyamán felített eredményekről a kutatók konferenciák számoljanak be egymásnak, amely minden évben más-más egyetemen kerülne megrendezésre.

— Terveznek-e együttműködést hallgatói szinten?

— Az igazat megvallva, erre idáig nem gondoltunk. Ösztöndíjasokat eddig is fogadtunk egyetemünk, és a jövőben is fog. A hallgatói együttműködésre a legnagyobb eséllyel az AIESEC keretein belül kerülhetne sor. Erre azonban a közeljövőben sajnos valószínűleg nem lesz lehetőség, mivel egyetemünk nem tagja a Közgazdászszervezetnek. Jömagam is itt, Budapesten figyelemmel fel a lehetőségre, ha szerkesztésemkor felhívom erre a kollégám figyelmét is. A két intézmény együttműködésének egyébként ez nem elsődleges célja.

— Bizonyára sokakat érdekel, milyen is a közgazdász-képzés egy fejlett tőkés országban. Kérem, professzor úr, jellemezze röviden az egyetemükön folyó képzést és szólna néhány szót arról is, hogy hol helyezkedhetnek el a végzős hallgatók az egyetem után.

— Egyetemünkön alapvetően három szakon folyik a képzés. Nagyon specializált a vállalatirányítási és igazgatási informatikai szakunk, amely tulajdonképpen újdonságnak számít, hiszen csak két éve működik. Először 1984 tavaszán fejezheték be hallgatóink tanulmányaikat ezen a szakon. Az e szakon végzett hallgatók egy része közgazdász, más része informati-

kus diplomát kap, de van lehetőség arra is, hogy e két specializációt egyszerre vegye valaki és így tulajdonképpen két diplomát, azaz vállalatirányítási alkalmazott informatikus közgazdász oklevelet szerezzen tanulmányai befejeztével. Ennek megfelelően vállalatvezetési, illetve informatikai területeken helyezkedhetnek el, az e szakon végző hallgatók. Másik szakunk a vezetésstudományi szak. Az itt diplomázó hallgatóink leggyakrabban magánvállalatoknál, illetve bankoknál helyezkednek el. Kétszáz specializált képzésben részesülnek azok a hallgatóink, akik a közgazdaságtudományi szakunkon tanulnak. Ebből következik, hogy ők tulajdonképpen bárhol elhelyezkedhetnek, munkájukra egyaránt igényt tartanak a magán- és az állami vállalatok, a közép- és a felsőoktatási intézmények, a kutatóintézetek vagy például az olyan magánkézen levő irodák, amelyek magán- és állami vállalatok részére készítenek közgazdasági előrejelzéseket, tanulmányokat stb., de más intézmények is. Hozzá kell tennem, két specializáció azért mégis működik a szakon belül: a „politikai-gazdasági” és a „nemzetközi gazdasági kapcsolatok” specializáció.

A tanulmányi idő 4 év, bármelyik szakon is tanuljon valaki. Az első két év folyamán minden hallgató ugyanazon tárgyakat tanulja. A második év végén egy speciális (tanulmányi) verseny alapján dönt el, hogy ki melyik szakon fogja tanulmányait folytatni. Az előadások és a szemináriumok látogatása egyébként nem kötelező. A vizsgán azonban szigorúan vesszük a tárgyak ismeretét.

Jelenleg a képzés kibővítésének a tervén dolgozunk. A „helyi önkormányzati vezetés és irányítás”, valamint a „külkereskedelm” specializáció beindításával egyidőben a képzés technikailag jellegét is fokozni szeretnénk. Terveink szerint az 1985—86. vagy az 1986—87-es tanévben indítanánk e két új specializációt. Az ezeket választó hallgatók igen alkalmazott jellegű képzésben részesülnek majd, és

számukra a képzés időtartama öt évre hosszabbodik.

— Milyen a posztgraduális közgazdász-képzés Franciaországban?

— Posztgraduális képzésről ma nálunk nemigen beszélhetünk. Talán a minisztériumok és a magáncégek ilyen jellegű tevékenysége érdemel említést, ami azonban nem elégíti ki az ez iránt jelentkező, egyébként igen nagy és valós igényeket.

— Mi az ön szakterülete és hogyan kapcsolódik ez a közös munkához?

— Eppen most tértem át, tulajdonképpen már nem új kutatási területre. Helyi önkormányzati szervek pénzügyeivel, illetve megyei, járási gazdálkodó egységek gazdaságtanával foglalkozom. Ezek sok vonatkozásban összefüggnek egymással csakúgy, mint eddigi fő kutatási területeimmel, a regionális gazdaságtannal. És minthogy ez az egyetemközi munka egyik részterületét képezi, a közös kutatásban én is fontos feladatokhoz jutok. Egyébként ami a tanári munkámat illeti; regionális gazdaságtan kurzust vezetek a közgazdaságtudományi szakon.

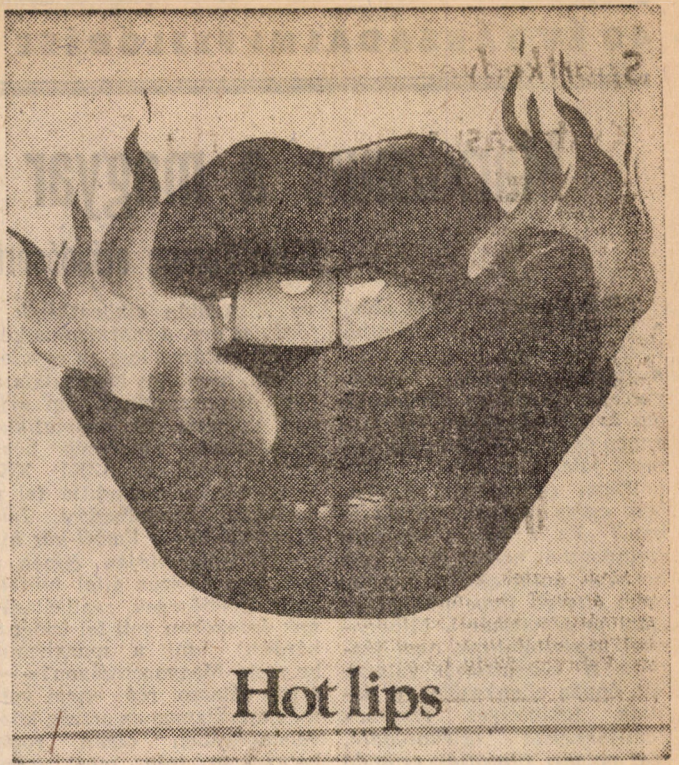
— Azt hiszem, sok hallgatónt érdeklí, hogy van-e egyetemükön TDK-munka.

— Erre sajnos azt kell mondanom, hogy nincsen. Egy időben — például az én hallgatókoromban is — létezett az önközéhez hasonló, diákok által végzett önálló kutatómunka, amelyről a hallgatók dolgozatok formájában számoltak be, azonban ez is inkább csak kar szinten funkcionált.

— Végezül, minthogy most jár először Magyarországon és itt-tartózkodása a végéhez közeledik, arra kérem, beszéljen itteni tapasztalatairól.

— Nos, azt hiszem, igazán baráti fogadtatásban részesültem, megbeszéléseim kellemes légkörben folytak a Magyar Tudományos Akadémián és itt az egyetemen is. Bár csak néhány napot tölthettem itt, elmondhatom, igen kedvező benyomásokat szereztem nemcsak a hivatalos kapcsolatok terén, de egyébként is. Remélem, lesz még alkalmam ellátogatni az önk országába.

Szelényi Szabolcs

Hot lips

Segélykérés megszólításügyben

Bajban vagyok a megszólításokkal. Első éves hallgató koromban, még fél év eltelével sem ismertük egymást. Nem tudtuk egymást Katalinnak, vagy Istvánnak szólítani, így aztán a hé, szisi, izé, fi-gyelj és ezekhez hasonló módon „szólítottuk meg” egymást. Nem mertük az öreget, jóbarátot, havert, mestert, főnököt stb. használni, mert attól tartottunk, hogy ki fogja kérni magának a megszólított.

Elkísértem az ismerősömet, amikor az egyik Merkur telep-lyerem átvette új autóját. Már az első pillanatban megütötte a fületem, amikor nem X. Y. vásárlót, hanem X. Y. urat szólította a hangosbeszélő. „Kérem X. Y. urat, fáradjon az átadó térbe!” Furcsán tűnt. Egy kollégám vizsgariportot készített. A folyosón kapta el az egyik tanárt, hogy vizsgáztatási tapasztalatairól érdeklődjön. Megírta, de úgy lett a dologból, mivel az illető kijelentette, hogy nem a nyilvánosságának szánta mondanivalóját, és felelősségre akarta vonni az újságírókat. Kollégám vita közben urannak szólította őt, aki ezt kikérte magának, mondván, hogy ebben a szituációban az elvtárs megszólítása a helyénvaló.

Bajban vagyok a megszólításokkal. Nagy és fejlett nemzeteknek könnyű. Ahol a társadalmi hierarchia, a rétegek közti különbségek haladást, sikereket is hoztak az ország számára, és az alá-fölé rendelődés amúgy is az önbecsülést kímélő szerződéses jellegű viszony volt, egyszerűen csak úrnak (misternek) szólítani valakit természetes, tiszteletet kifejező dolog, megalázó tartalom nélkül. Jelölt sem szükséges hozzá tenni, mint a társadalmi-gazdasági megrekedtséggel küszködő országokban, ahol a társadalmi hierarchia a pusztuló társadalomra telepedett kövület, nem hoz fejlődést, sikereket a társadalomnak. Eppen ezért — ha már valódi tiszteletet nem lehet kicsikarni az alvettettekől, legalább az önbecsülésüket meg kell törni — túl is kell hangsúlyozni az alvettettséget, és mindenféle jelzőkkel kell a társadalmi rétegek tagjaiba súlykolni a társadalmi ranglétrán elfoglalt helyüket. (Így keletkeznek a nagyságos, méltóságos, főméltóságú jelzők és társaik.) Az előbbi társadalomtípusban az „uram” semleges tartalmú, ha ezt hallják, az úr-úr viszonyra asso-

ciálnak az emberek, az utóbbiban hosszú időre van ahhoz szükség, hogy az „uram” elve-szítse az úr—szolga, úr—bugris viszonyra utaló izét.

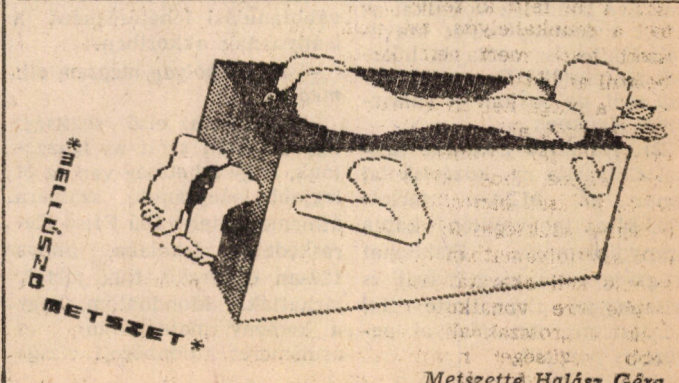
Es eddig a politikai vonatkozásokról még szót sem ejtetünk. Amikor egy társadalom egésze a gazdaságtól kezdve a magánéletig átpolitizálódik, akkor a megszólítások is politikai tartalmat nyernek. Annak idején a polgártárs, elvtárs, szaktárs, pajtás, stb. megszólítások a régi gyökeres kiirtásának illúziójához kötődve kivánatosak voltak, az uram, öregem, jóbarát stb. használata viszont szankcionáltot, (mivel nem volt pátoszuk, illetve így vagy úgy egy másik társadalmi rendhez kötődnek.)

Lehet, hogy a generációk közti különbségek miatt is gond ez. Míg az idősebbek uramoznak, hölgyemeznek, asszonyomoznak, vagy más helyzetben elvtársznak és ez illik is hozzájuk, addig például én nem szívesen használom ezeket a megszólításokat, mert teljesen avitnak és konzervatívának érzem őket. Azt hiszem, nem vagyok ezzel egyedül. Ugyanakkor, ha rám-megszólítanak a közértemben, mégsem mondom azt, hogy aranyoskám, vagy öregfű, vagy főnök, vagy anyóca, vagy mester, vagy bátyám, szálljon már le a lábamról.

Segítsen, aki tud! Nem tudok megszólítani egy tanszék-vezetőt, vagy főmérnököt, vagy más vezető beosztású tisztviselőt, riportlant. Csak cikis dolgok jutnak az eszembe. A tanár úr, főmérnök úr túl alázatos, kisiskolás, illetve hivatalos és izetlen. Az úrn esetleg megsértődnek, s az X. úrnak nincs is kellő nyelvi ritmusa és nem is elfogadott bármilyen helyzetben, mint a mister, vagy a Herr. Az elvtárs egyszerűen nem annyira általános használható, mint amennyire szükség lenne ismeretlenek megszólításakor, arról nem is beszélve, hogy használatából sértődés is lehet, esetleg politikai asszociációkat kelt. A polgártárs nálunk nevesítéses, de nem sorolom tovább.

Nagyon kérem, ha valakinek a birtokában van egy semleges tartalmú, politikai és más előítéletektől mentes, bármilyen — főleg bizonytalan — helyzetben, viszonyban nyugodtan alkalmazható megszólítás, tudassa velem.

Nem reménykedem. K. S.

Metszette Halász Géza

Fákat kidöntő szélviharban hazafelé tartva a KISZ-bizottság kénnapos kiskörei kibővített üléséről új kérdések vetődtek fel. A viharos viták elsősorban az eddigi stratégiáról. Nem. Új szelek fúdogálnak? Talán. Csak szelesek vagyunk? Nem engedhetjük meg magunknak. A viharos viták végül elismerték KISZ-bizottságunk szerepfelfogásának, stratégiájának eddigi fő irányait.

Tudvalevő, hogy 1957 után a KISZ természetesen az elbizonytalanodott ifjúság nevelését, újrászervezését célzó, felülről lefelé, szigorú demokratikus centralizmussal működő, hangsúlyosan politikai jellegű, monopólihezűtű ifjúsági szervezetként szerveződött újjá. A hatvanas években fokozatosan tömegszervezetté vált, markáns direkt politikai jellegéből némileg vesztett, helyét részben megosztotta más ifjúsági mozgalmakkal, ugyanakkor a baloldal világméretű térnyerése és az ország fejlődése, demokratizálása közepette politikai platformja a mainál sokkal vonzóbb volt. A magyar reform 1972—73-as lefekezése után a KISZ KB 1974. áprilisi határozata sem a korábbi fellendülési, demokratizálási folyamat jegyében fogott. Az „áprilisi határozat” minden KISZ-tagot egyformán kötelezett politikai, közművelődési, sport- stb. vállalásokra, s mindezen tevékenységeket és ellenőrzésüket, tehát még a magán-szféra szervezését és ellenőrzését is alapszervezeti

Szeles tábor

Előterben a stratégia

keretekhez kötötte. Mindehhez évenkénti tagmegújítási procedúra társult, mely nem egy helyen „konceptiós perekhez”, a szervezet akkori politikai felfogásának nehezen megfelelő tagok kizárásához vezetett. Az áprilisi határozat végős soron azt célozta, hogy minden fiatal a KISZ jól szervezett, felülről irányított szervezetének valamely alapegységéhez kötődjék szorosan, és egész magatartása, tevékenysége ellenőrizhető legyen. Ugyanakkor a gyakorlatban szinte nem léteznek tekinteték, nem ismerték el és nem vagy alig támogatták pl. a néhány nagy egyetemen kibontakozó, relatíve autonóm létüket kivívó, kiharcolt hallgatói csoportokat, mozgalmakat és a hallgatói alapú képviselet igényét.

Ez a politika a hetvenes évek legvégétől az egyetemen (és máshol is) egyre jelentősebb bomlási folyamatokhoz, válsághoz vezetett. A különböző egyetemek e folyamatokra különbözőképpen reagáltak. Néhány egyetemen, karon e folyamatok fel nem ismerése, figyelmen kívül hagyása odáig vezetett, hogy a KISZ szervezetsége 10—50 százalékra zuhant és semmilyen politikai erő (beleértve a pártot) sem volt már képes befolyásolni az egyetemen,

KISS JÁNOS:

Csalódás

En sem így képzeltem a rendet, Kézen fogtak, de játszani nem engednek — csak vezetnek.

karon zajló folyamatokat. Más egyetemeken, főiskolákon az állami és pártvezetés és a KISZ visszautasító politikájára fékezte az öntevékeny közönségek, hallgatói mozgalmak létrejöttét és tevékenységét. A Közgáz KISZ (a pártvezetés támogatásával, de a pártközelemény egy részének meg nem értésétől övezve) azonban felismerte a lépéskénységet, és az utolsó pillanatban offenzív politikálásra váltott.

E politika alapelve az, hogy a KISZ nem csupán végrehajtja, hanem alakítja is a politikát, az intézményi viszonyokat, erre hosszú távú stratégiája van. A stratégia alapelvei a romló külső és belső feltételek közepette is a következők:

1. Előterbe kerültek az érdekvédelem kérdései, aktív szerepet vállaltunk az oktatási reformmunkálataiban, alakítottuk az ösztönzési rendszert, letettünk a magán-szféra mindenedalú átpolitizálásáról, egyes harc árán hallgatói alapra helyeztük a képviseleti rendszert, közben növelve a képviselők számát, a képviselet súlya, jelentősége nőtt;
2. Bár a KISZ az egyetlen direkt politikai szervezet, de úgy alakítottuk az intéz-

ményi viszonyokat, hogy az egyéb hallgatói szervezetek (klubok, kollégiumok, lapok, szakmai szervezetek stb.) önállósága, lehetőségei, elismertsége, működési feltételei, szervezeti keretei javuljanak, bővüljenek, ugyanakkor az együttműködés köztük létrejött; mindennek érdekében arra törekedtünk, hogy létrejöhön és működjék a koordinációs fórum, az új típusú közművelődési és ifjúsági bizottság, nőjön az ifjúsági parlament szerepe és magában a KISZ-szervezetben és KISZ-bizottságban is jelen legyenek a tevékenységcentrumok képviselői;

3. Lépéseket tettünk a szervezett belső demokratizálására, színesítésére, nyilvánosságának bővítésére, a hallgatói közhangulat, a „közgázos szellem” javítására (KEN stb.).

A kiskörei tábor kibővített KISZ-bizottsági ülése szenvedélyes vita során a stratégia alapelveit megerősítette, azonban leszögezte, hogy a legkevésbé eredmény a harmadik területen született, és ez megakadályozza a hallgatói tömegbázis kialakítását, a hallgatói közhangulat javítását. Ezért a stratégia egyenrangúan kulcsfontosságú elemévé kell tennünk a közeljövőben ez utóbbi kérdéskört. Ha ez megvalósul, akkor valóban új szelek (is) fújnak majd egyetemünkön — összegezhettük a tábor tapasztalatait.

Marxizmus a magyar kultúrában

Tókei Ferenc előadásáról

Tókei Ferenc a témát abból a kézenfekvő kiindulópontból közelítette meg, hogy „a marxizmus—leninizmus országunkban hivatalos pártideológia és államilag kötelező tananyag és így meghatározó szerepet játszik az egész magyar politikai és társadalmi életben, egész életünk alakulásában.” „Ez a válasz bizonyos szempontból helyes is — tette hozzá —, ámde elégtelen, s épp ezért eltereli figyelmünket az igazi prolemtatikáról. Minden-napi tapasztalatunk nem igazolja a kézenfekvő választ. Sőt, éppen ellenkezőleg, a fiatalok tekintélyes részének nem-marxista tájékozódása, régi polgári filozófiák erősödő hatása a kulturális életben, némely értelmiségieknek a marxizmusból való magamutató kiábrándultsága, a legkülönbözőbb gyakorlati tevékenységet folytató felelős embereknek alig titkolt elmélet-ellenessége és szellemi életünk sok egyéb jelensége arra utal, hogy a marxizmus ma nem játszik meghatározó szerepet a magyar kultúrában.” Az igazi kérdés az — fogalmazta meg Tókei Ferenc —, hogy a magyar kultúrának szervező és alakító részévé vált-e a marxizmus, van-e igazi tekintélye, kimutatható hegemoniája szellemi életünkben. A válaszkérés során Tókei Ferenc Lukács György gondolatai nyomán tekintette át a marxizmusnak a magyar kultúrába való behatolási folyamatát a reformkortól kezdődően. Érintette a magyar radikális progresszív tevékenységét, a Tanácsköztársaság jelentőségét, a népi írók munkásságát, a felszabadulás és az új demokrácia első éveinek új lehetőségeit.

„Lukács 1948-ban az új magyar demokrácia és kultúra addig csupán 3 éves eredményei alapján is optimista volt a magyar filozófiai kultúra lehetőségét illetően, mégpedig a marxizmus és az újrafelkutatott magyar progresszív hagyomány összekapcsolásának elkerülhetetlenségére gondol-

va... Azután elkövetkezik a fordulat éve, a marxizmus kötelező tantárgy lesz az egyetemeken, hivatalos ideológiája a népi demokráciának ám sajnos vulgáris és dogmatikus formájában, amelynek béklyóiból majd az SZKP XX. kongresszusa szabadítja fel a marxista gondolkodást. Lukács 1956-ban a Petőfi-kör híres filozófusvitáján éppen a XX. kongresszus által nyitott nagy lehetőségek realizálásának érdekében veti fel ismét a kérdést: »mi a marxizmus helyzete Magyarországon?« — s így válaszol rá: »nem volt még marxizmus az ország közvéleményében olyan rossz helyzetben, mint most, merem állítani, ma rosszabb a marxizmus helyzete Magyarországon, mint a Horthy-korszakban volt. Miért? Mert a Horthy-korszakban, ha csak egy kis csoport ember is, az életét kockáztatta azért, hogy egy Marx- vagy egy Lenin-műhöz jusson, és az értelmiség egy része idegenkedéssel, gyűlölettel, de egy bizonyos féltékenységgel, olyan érzéssel, hogy itt van valami szörnyű, ami esetleg veszélyes esetleg jó, egy bizonyos tisztelettel állott szemben a marxizmussal. Az utóbbi 7-8 év alkalmas volt arra, hogy ezt a jó hangulatot megsemmisítse, mégpedig hozzá merném tenni, nemcsak a pártönkivüli értelmiségben, hanem a pártélemtől is, részben is, persze be nem voltoltan, képmutatón, eltitkolva — idézte Tókei Ferenc Lukács György 1956-os gondolatait.

„A hatvanas éveknek a marxizmus szempontjából legfontosabb vívmánya — folytatta Tókei Ferenc —, hogy a klasszikusok életműve, autentikus elmélete, s módszere bizonyos mértékig kiszabadult végre a ráragadt félreértelműségeihez. Az évtized feledhetetlen emléke mindannyiunkban, akik végigéljük és végigésszünk, hogy az 1956-os mélypontról indulva a marxizmus iránti figyelem lassan fokozódni kezdett, a klasszikus

marxizmus iránti érdeklődés újra feltámadt, s mindez a szocializmus-kísérlet magyarországi újakezdésének gyakorlati, s elméleti kérdéseire adott válaszként történt. Nem szorul bizonyításra, hogy a marxizmus e föllendülésének lehetőségét az MSZMP új politikája teremtette meg, amelyben kezdettől fogva szükségképpen reformtendenciák voltak, s amely politika most már valóban megnyerte a szocializmus ügyének Magyarországi lakóinak döntő többségét... A magyar kultúra történetében alighanem először volt elmondható, hogy bizonyos mértékig már szervező és alakító alkotórészévé vált a marxizmus. Sőt, nincs kizárva, hogy a magyar politika s történelem 1956-os fordulata következtében Magyarországon erőteljesebb és eredményesebb volt a marxizmus reneszánsza, mint más országokban, s e fejlődés alapján talán nem jogosultatnánk epp a hatvanas évektől kezdve a marxizmusnak egy magyar műhelyéről vagy áramlatáról, egy a provincializmusból kiemelkedő magyar marxizmusról is beszélni.

Tókei Ferenc szükségesnek látta, hogy ismét tanúvallomást tegyen az úgynevezett budapesti iskola ügyében: „Lukács György ezt a terminust a hatvanas évek végén kezdte használni s nekem is, másoknak is mindig azt mondotta, hogy nem közvetlen tanítványainak szűkebb körét érti rajta, hanem a különféle társadalomtudományok képviselőinek egy olyan nagyobb táborát, amelyben bizonyos alapvető egyetértés alakult ki a marxista elméleti kérdések megközelítésében és a politikai-gazdasági reformgondolkodás iránti hajlandóságban, s amely budapesti iskola — már akkor eltérően némely lengyel filozófustól — abban a kedvező helyzetben van, hogy nem ellenzékben — tevékenykedik, hanem a párttal együttműködve, sőt a párt reformpolitikájának bázisán. Kívánatosnak tartom, hogyha Lukácsnak ezt

a terminust lefrjuk, ez eredeti értelmében tegyük, s ne terjesszük magunk is a polgári publicisztika ezzel éppen ellentétes értelmezését” — mondta Tókei Ferenc.

A marxizmusnak a hetvenes évek magyar szellemi életében elfoglalt helyéről szólva a következőket mondta Tókei Ferenc:

„Nem kétséges, hogy a hetvenes évek kulturális élete sok újdonságot produkált. Életrevaló kezdeményezések születtek, bizonyos fejlődésnek indult néhány társadalomtudomány, az irodalom és a képzőművészetek is felmutattak egyet-mást, sőt még kulturális mozzalmak is szárnyaltak tudtak bontani. Am ezeket a kezdeményezéseket és mozgalmakat, sajnos, jóformán semmi sem fűzte össze egységes, netán céltudatos nagy mozgássá, mégpedig egyszerűen azért, mert a részterületek fejlődése összekapcsolódott egy általános ideológia-ellenességgel, sőt többé-kevésbé nyílt filozófia-ellenességgel. A marxizmus fejlődésével, Szűkebb szakterületükön komolyan vezető kutatók is úgy látják a mai napig, hogy a magyar gazdasági reformkísérlet éppen az ideológiával, az elmélettel, szóval a marxizmussal szemben érte el a sikereit. A polgári publicisztika is azt próbálja beleszuggérálni olvasóiba, hogy Marx és a marxizmus halott, s hogy különbségekben az úgynevezett létező szocializmus rombolta le a marxizmus tekintélyét... Az eluralkodó elmélet- s filozófia-ellenesség különösen szemet szúróvá lett a hetvenes évek közepére, amikor is elért benyomunkat a tökéletes világgazdasági válság hatása, rávilágítva belső fejlődésünk problematikusára, s nekünk nem volt elegendőleg jól megalapozott stratégia a tennivalókról. Mi több, még most, a '80-as évek közepe felé járva is csak részleges érvényű elméletekről, többé vagy kevésbé ezenességtől beszélhetünk: a komoly részletkutatói eredményeket ma sem olvasztja egybe filozófiai elmélettel a marxizmus, így aztán a vágyott — és persze szükséges — 'tűző' reformnak nincs és nem is lehet stratégiája.”

Tókei Ferenc ezek után azt az elháríthatatlan kérdést tette fel, hogy a filozófia és a mar-

xizmus mai helyzetéért mennyiben felelősek azok, akik a marxista elmélet interpretálására, továbbgondolására, valamint oktatására és propagálására adták a fejüket. „Bizonyos, hogy felelősek érte, mert publikációik színvonalára rendkívül egyenletlen, a szaktudományokkal való kapcsolatuk sokszor felületes, tananyagaik önzívz előtti frázisok tömkelegét tartalmazzák, a régi dogmákkal szemben sokan új dogmák gyártásával foglalkoznak, saját álmarxizmusukból kiábrándulva nem kevesen az anti-marxizmus pozíciójában tesztelegnek, sőt ellenzéki áramlatok hullámain uszkálnak, kevesen tanulmányozzák és kevesen tanítják Marx életművét a maga komplex egységében és még tovább sorolhatnám azok mulasztásait, akik közre magamat is sorolom. Azt hiszem azonban, a magyar szellemi élet egészének orientációjáért az ország számos tudományos, művészeti, politikai és társadalmi intézménye együttesen felelős.”

A hetvenes években is elmaradt új elméleti föllendülés érdekében Tókei Ferenc szerint fordulatot kell elérnünk a magyar szellemi életben, s ezért élesen fogalmazta meg újra a kérdést: vajon a marxizmus meghonosodott-e nálunk a 40 év alatt valamilyen mértékben, szervező alkotórészévé vált-e a magyar kultúrára? „Az elmondottakból következő válaszom, hogy bizonyos mértékig igen, a magyar marxista gondolkodásnak van bizonyos folytonossága s a tár-

sadalom különböző rétegeiben és egymás sarkára lépő nemzedékeiben föllelhető az autentikus marxizmus iránti meg-megújuló érdeklődés is. Lehetséges, hogy marxizmus és magyar kultúra egybeépülésének dolgában még sokkal több a feladat, mint az eredmény, ez az egybeépülés azonban nem ábránd, hanem objektív történelmi szükségszerűség, a komparansa. Mert a magyar népi igazi sorskérdése a szocializmus, amelynek nagy kísérlete a magyar kultúra sorsára is döntő hatással van, és lesz s amelynek világszerte egyedül életképes tudományos elmélete a marxizmus... Az a közel 40 esztendő beavatás, amelyet a marxizmus oktatása és propagandája, valamint politikai életünknek mégis csak marxista frazeológiája elvégzett, ma már nem csupán a negatív oldaláról ítélendő meg. Ez is egy formája a marxizmus és a magyar kultúra egybeépülésének, noha kétségtelen, hogy ez a forma könnyen reprodukálja a magyar kultúra régi betegségeit is, a filozófia-ellenességtől a provinciális nacionalizmusig. Am a köznapok életben és gondolkodásban kialakult elemi, kezdetleges és vulgáris, de magából az életből fakadóan spontán módon marxista, vagy szocialista jellegű gondolkodás olyan masszívumot is alkothat, amelyre a szocialista reformpolitika és a marxista elméleti kultúra bizvást támaszkodhat és kell is hogy támaszkodjon...”

(A Magyar Tudományos Akadémia tudományos ülésszakán elhangzott előadás alapján M.G.)

Intermezzo

Egy egész délelőtti rohanglás után, nem előre megfontolt szándékkal szálltam le a Vigadó előtt a villamosról. A Vörösmarty térre érve zenefoszlányok ütötték meg fületem, és egy karéjban álló embercsoportot láttam. Közébb érve derült ki, hogy egy alkalmi énekes szórakoztatta az alkalmi nagyerdeimű, gitáron kísérte önmagát. Azzal szembe, hangja, fülében a csillogó karika valahonnan ismerősnek tűnt. Megant! Ő volt, aki valamikor, még tét-elejen az egyik utcájában Presley-feldolgozásokkal szórakoztatta a gyér számú, de igen lelkes publikumot. Itt népebb nézőközönsége volt, és a forintok is szépen gyűltek.

Egy kis V'Moto Rock, egy kis western gitárroman-tika. Sajnos, sietnem kellett, így nem tudtam megvárni a koncert végét. Nem tudom, háborítatlanul folytatódik-e a koncertsorozat, mindenesetre jó lenne.

N. G.

FEHÉR FOLT

Előszó gyanánt: Nap mint nap felkapjuk a fejünket, ha ötvenéves házassági évfordulójukat aranylakodalommal ünneplő idős házaspárok szól a tudósítás. „Ök valóban örök életükre jegyezték el egymást”; „Az ideális kapcsolat”; „Ennyi ideig kibírni” — gondolja mindenki kedve, hangulata szerint. De vajon mi jut eszünkbe akkor, amikor aranydiplomákat emlit a hirdetés? Felmerül-e valakiben is, hogy tulajdonosaik immár ötven éve bedobták voksukat az adott tudományterület szavazóládájába, és azóta is hűséges aliatvalók? Ez a cikk rólok szól, de nekünk — választóton levőknek...

Dr. Kamarás Lászlóné Szokol Gabriella ny. középiskolai tanár az MTA-n tartott 1983/84-es tanévnyitón kapt aranydiplomáját. Fiaitalk megiszegényítő memóriával és frissességgel eleventette fel kérdéseimre tanulmányai nevezetes pontjait.

— Lány létére hogyan tudott akkoriban egyetemre kerülni?

— Sok segítséggel! Miután elvégeztem Sátoraljaújhelyen a négy elemi, majd édesapám halála után a polgári, felvételemet kértem előbb Kassára, majd Nyíregyházára a helyi tanítóképzőbe, de mint félárvt sem vettek fel ingyenes bentlakással, mivel református hitemmel nem férhettem meg az épületek ódon katolikus falai és szelleme között. A valláskülönbségek akkoriban igen sok gondot okoztak. Gimnáziumban sem folytathattam volna tanulmányaimat, mivel ott piaristák oktattak. Dolgozni mentem a pénzügyi igazgatóságra. Nem sokkal később adminisztrátori munkára beiratkoztam az úgynevezett NKSZ-be; ez annyit jelentett: női kereskedelmi szaktanfolyam. Magyar, történelem, matematika és földrajz mellett gyors- és gépirás minden mennyiségben, mivel az iskola fő profilja az adminisztrátorképzés volt. Fontos tudni, hogy a módosabb lányok számára létező úgynevezett Nőnevelde Háztartási Gazdasági Iskolát leszámítva ez az iskola szolgált egyetlen törvényes továbbtanulási lehetőségként a lányoknak akkoriban.

— A gombolyag mégsem állt meg itt?

— Itt jött az első segítség! Egy év után szólt az igazgatónk, hogy lehetőség van az öt legjobb leánytanuló számára átmeneti a helyi Fiú Felső Kereskedelmi Iskolába, ahova 120-an és csakis fiúk jártak. Járhattak. Mondhatom, hogy a kemény matematika- és áruismeret különbözőzeti vizsga-

ellenére ez hihetetlen kegy volt számunkra.

— Ezt hogyan értsük?

— Mikor már öten átkerültünk, derült ki, hogy nem intézték mindezt a legteljesebb legitatásban. Külön engedélyekre kellett az iskolának szert tennie, hogy lányok a fiúkkal egy padba ülhesünk; sőt, hogy ugyanabba az osztályba betehessük a lábunkat. Emlékszem néhány alkalomra, amikor szakfelügyelő érkezett Miskolcra. Ilyenkor a pedellus 3/4 8-kor egyszerűen hazaküldött bennünket a kapuból, és egész nap lóghattunk. Még később is, mikor már tanítottam (1942), külön folyosó állt a fiúk és külön a lányok rendelkezésére, valamint a szüneteik 10 perccel el voltak tolvá egymástól, ne hogy találkozhassanak. Csak férfitanáraink voltak, akik nemcsak a tiszta erkölcsök felett őrködtek, különös gondal, de a tehetséggel is ügyeltek. Magam is magukénak éreztem. Magam is úgy kerültem egyetemre, hogy az osztályfőnököm, aki sokat látott bennem, az igazgató segítségével — máig sem tudom, hogyan — elintézte felvételemet. Csak a kérvényt kellett megírnom.

— Mikor történt mindez?

— 1923-ban kezdtem tanulmányaimat az akkori Közgazdasági Egyetemen, aminek épülete valaha börtönként funkcionált, a Szerb utcában a Jogi Egyetemmel szemben. Három szakon képezték tanárokat, mert akkor minden szak automatikusan tanárokat is képzett a hallgatókból. „A” szak: könyvtel, közgazdasági és jogi ismeretek, kereskedelmi levelezés; „B” szak: matematika-fizika; „C” szak: ké-

mia-áruismeret, technológia. Első évben általános képzés folyt. Felváltva hallgattunk az akkori Pázmány Péter Tudományegyetemen (ma: ELTE) magyart, matematikát, jogi, filozófiát és pszichológiát, valamint szaktantárgyakat a mi egyetemünkön. Érdekeséggel megemlíteném, hogy akkoriban nekünk barna indexünk volt, megkülönböztetésül a Pázmány zöld színűjétől. Második évben szakosodtunk, én „A” szakon folytattam tanulmányaimat. Diplomám is a következő stúdiumokról szól: könyvtel, kereskedelmi és váltófog, közgazdasági ismeretek és német-magyar kereskedelmi levelezés.

— Sokat kellett akkoriban a továbbtanulásért fizetni?

— Elég magas összeget szedtek be tandíjként, bár közalkalmazottak, pedagógusok gyermekei kaphattak tandíj-kedvezményt, ha jól tanultak. Minden vizsgáért külön szintén jelentős összeget kellett befizetnünk. Természetesen jegyzeteinket is saját pénzből vettük, ráadásul év végén hiánytalanul vissza kellett szolgáltatni őket.

— Milyenek voltak az akkori jegyzetek?

— Ne n igazán emlékszem, mivel főleg a magas színvonalú előadásokon készült jegyzeteinkből készültünk vizsgáinkra. Akkoriban csak annak a professzornak lehetett tekintélye, aki papír nélkül adott elő. Olyan neves emberek oktattak bennünket, mint például Cholnoky Jenő, a század egyik legjelentősebb magyar földrajztudósa. Élesen él még bennem dr. Erődy Harrach Béla professzor számos előadása közgazdasági ismeretekből.

— Mit tanított ilyen címszó alatt?

— Az ösközösségtől a kapitalizmusig vizsgáltuk a társadalmak fejlődését. Foglalkoztunk akárcsak maguk, a profitára, extraprofit, monopóliumok stb. kérdéskörrel.

— Milyen irodalmak alapjait?

— Mindenki számára kötelező volt többek között Marx: Tőkétét ismeri. Ugy tnt, Erődy erősen szimpatizált az ott található nézetekkel.

— Nyelvtanítás volt?

— Kötelező volt a dr. Dengl János tanította magyar—német kereskedelmi levelezés, amelynek során persze nem az élőbeszédet sajtóítottuk el, hanem csak a szakkifejezéseket. Választható nyelvként a francia szerepelt.

— Szakmai gyakorlat volt?

— Szaktantárgyainkból II. végén alapvizsgát, IV. végén záróvizsgát tettünk, utána egy szabadon választott vállalat éves munkáját kellett teljesen feldolgozni. Például bel- és külföldi levelek megírása, ügyletek lebonyolítása, bank- és hitelügyletek, mérlegkészítés, nyereségkimutatás stb. Igen hosszadalmas, túrelmes munka volt. Majd egy évi részvétel kijelölt gyakorlóiskolában (tanítás és illetékes tanár jelenlétében).

— Milyen gondok adódtak egy akkori egyetemista életében?

— Csak saját helyzetemről tudok véleményt alkotni. Mi lányok továbbra is kisebbséget alkotunk. Az évfolyam 50 hallgatójából 10 lány volt. A gondot inkább a szálláshelyzet jelentette. Legtöbb kollégium (így például a Szent Anna) katolikus volt. A református Barmadas (a mai Mórész Zsigmond Gimnázium) viszont teljesíthetetlen követelményeket állított a bekezdők elé. Akárcsak a házastató lányoknak, éktelen mennyiségű ke-

lengyét, poharat, tányért, ágyneműt kellett magukkal vinniük. Végül is a sátoralja-újhelyi polgármesterné segítségével (ez volt a harmadik segítség!) tudtam elhelyezkedni a vallás- és közoktatásiügyi miniszter, Klebersberg Kunó felesége által egyetemista lányoknak alapított Sarolta leányotthonban.

— Mi következett ezután?

— Férjhez mentem Szűkefehérvárra, így csak 1933-ban szereztem meg a pedagógusdiplomámat. Természetesen tanítani akartam, csakhogy 1942-ig nem taníthatottam például a fiú felső kereskedelmi iskolákban. Elhelyezkedni nagy protekcióval csak a női kereskedelmi szaktanfolyamon és a kereskedőtanonc-iskolában tudtam, ahol szaktárgyaimon kívül sok mindent kellett tanítanom, mint óradó (testneveléstől a matematikáig). Végleges tanári működésem 1942-ben kezdődött a Szűkefehérvári Női Felső Kereskedelmi Iskolában, a mai Hunyadi Mátyás Kereskedelmi Szakközépiskolában, ahonnan 1978-ban mentem nyugdíjba.

— Hogyan boldogult az új rendszer új szemléletű tananyagával?

— Bizony nekem is meg kellett tanulnom egy csomó tantárgyat óráimra, természetesen a szocialista társadalom szemléletében. Tervezést, statisztikát mi egyáltalán nem tanultunk a régi rendszerben, de tanárszűke miatt oktatnom kellett. Fő tantárgyaim a könyvtel, jogi ismeretek és pg lett, ahol — képzhetik — mekkora reformálás következett be. De, higgyék el, egy kis akarattal sok minden lehetetlennek hangzó dologhoz hozzá lehet szokni.

— Köszönöm szépen a beszélgetést, és sok boldog esztendődt kívánok még a jövő közgazdasági nevében is.

Martin Hajdú György